

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BELEDİYELERDE KATILIMCI DEMOKRASİ VE KAMU HİZMETİ
ANLAYIŞI: KADIKÖY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tekin İŞLEK

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı
Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU

Temmuz, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BELEDİYELERDE KATILIMCI DEMOKRASİ VE KAMU HİZMETİ
ANLAYIŞI: KADIKÖY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tekin İŞLEK
Y1712.181003

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı
Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU

Temmuz,2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Anabilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı Y1712.181003 numaralı öğrencisi Tekin İŞLEK'in "Belediyelerde Katılımcı Demokrasi ve Kamu Hizmeti Anlayışı: Kadıköy Belediyesi Örneği" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 27.06.2019 tarih ve 2019/15 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 18.07.2019 tarihinde kabul edilmiştir.

	<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
ASIL ÜYELER				
Danışman	Prof. Dr.	Ercan EYÜBOĞLU	İstanbul Aydın Üniversitesi	
1. Üye	Prof. Dr.	Uğur TEKİN	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Doç. Dr.	Ateş USLU	İstanbul Üniversitesi	
YEDEK ÜYELER				
1. Üye	Prof. Dr.	Haçice Deniz YÜKSEKER	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Doç. Dr.	Armağan GÖZKAMAN	Beykent Üniversitesi	

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Belediyelerde Katılımcı Demokrasi Ve Kamu Hizmeti Anlayışı: Kadıköy Belediyesi Örneği” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve etik geleneklere aykırı düşecek bir davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla beyan ederim. (...../...../2019)

Tekin İŞLEK

ÖNSÖZ

Bu çalışmayı yapabilmem için, yüksek lisans öğrenimim boyunca bilimsel olarak beni her zaman destekleyen danışman hocam, Sayın Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU'na ve her zaman, her konuda bana destek olan aileme ve eşim Esra İŞLEK'e şükranlarımı sunarım.

Temmuz,2019

Tekin İŞLEK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
1. GİRİŞ ve AMAÇ	1
1.1 Çalışmanın Önemi.....	1
1.2 Çalışmanın Amacı	1
1.3 Çalışmanın Yöntemi.....	2
2. KAMU HİZMETİNİN KAVRAMSAL BOYUTU VE BELEDİYELERDE KAMU HİZMETİ ANLAYIŞI	3
2.1 Kamu Hizmeti Kavramının Önemi Ve Tanımı	3
2.2 Kamu Hizmetinin Ortaya Çıkışı Ve Tarihsel Gelişimi	5
2.2.1 Dünyada kamu hizmetinin gelişimi	5
2.2.2 Türkiye’de kamu hizmetinin gelişimi	8
2.2.2.1 Osmanlı devleti’nde kamu hizmeti uygulamaları	8
2.2.2.2 Türkiye cumhuriyeti’nde kamu hizmeti uygulamaları.....	9
2.3 Kamu Hizmetinin Unsurları	10
2.4 Kamu Hizmetinin Özellikleri	12
2.5 Belediyelerde Kamu Hizmetinin Sunulması	14
2.5.1 Belediyelerde kamu hizmetlerinin geleneksel kapsamı	15
2.5.2 Belediyelerde Hizmet Sunma Yöntemleri	16
3. BELEDİYELERDE KATILIMCI DEMOKRASİ ANLAYIŞI.....	19
3.1 Demokrasi Kavramı Ve Katılımcı Demokrasi	19
3.2 Katılımın Demokratik Nitelikleri	23
3.3 Yerel Yönetimler-Demokrasi İlişkisi	25
3.4 Yerel Katılım Yöntemleri.....	27
3.4.1 Katılımcı demokrasi.....	28
3.4.2 Klasik demokrasi.....	29
3.4.3 Korumacı demokrasi	30
3.4.4 Çoğulcu demokrasi	31
3.5 Belediyelerde Katılımcı Demokrasiye Katkı Sağlayan Yöntemler.....	32
3.5.1 Halk toplantısı	32
3.5.2 Meclis toplantılarına katılım	33
3.5.3 Kent konseyleri	34
3.5.4 Yurttaş Kurulları	35
4. KADIKÖY BELEDİYESİ KATILIMCI DEMOKRASİ UYGULAMALARI	36
4.1 Kadıköy Belediyesi’ne İlişkin Bilgiler.....	36
4.1.1 İlçenin coğrafi konumu	36
4.1.2 İlçenin tarihi	37
4.1.3 İlçenin idari sınırları ve gelişimi	38
4.1.4 İlçenin nüfusu.....	39

4.2 Kadıköy Belediyesi Katılımcı Demokrasi Uygulamaları.....	40
4.2.1 Kent konseyi çalışmaları.....	40
4.2.2 Gençlik meclisi çalışmaları.....	42
4.2.3 Kadın meclisi çalışmaları.....	47
4.2.4 Çocuk meclisi çalışmaları.....	53
4.2.5 Kıdemli yurttaşlar meclisi çalışmaları.....	56
4.2.6 Engelliler meclisi çalışmaları.....	58
4.2.6.1 LGBTİ meclisi çalışmaları.....	60
5. SONUÇ.....	61
KAYNAKLAR.....	63
ÖZGEÇMİŞ.....	67

KISALTMALAR

A.g.b.	: Adı Geçen Bildiri
A.g.m.	: Adı Geçen Makale
A.g.e.	: Adı Geçen Eser
Akt.	: Aktaran
B	: Basım
C	: Cilt
Çev.	: Çeviren
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
Der.	: Derleyen
Ed.	: Editör
S	: Sayı
SPK	: Siyasi Partiler Kanunu
s	: Sayfa
m	: Madde
Y	: Yıl

BELEDİYELERDE KATILIMCI DEMOKRASİ VE KAMU HİZMETİ ANLAYIŞI: KADIKÖY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

ÖZET

Yerel yönetimler kamu hizmeti alanlara en yakın birim olduklarından halkın yönetime katılımı, yerel ölçekte daha kolay ve etkin gerçekleşebilmektedir. Nitekim halkın bilgi sahibi olması ve kendilerini ilgilendiren konularda görüş, eleştiri ve projelerini yöneticilere iletebilmesi açısından önem taşıyan belediyelerde, kent konseyi, gençlik, kadın, çocuk, kıdemli yurttaş, engelli meclisleri gibi kurumlar aracılığıyla yönetime dâhil olması günümüzde katılımcı demokrasi uygulamalarının etkili olarak kullanıldığını göstermektedir.

Bu nedenle çalışmada, kamu hizmeti ve demokrasinin gelişmesinde katılım düşüncesi yerel düzeyde ele alınmış, örnek inceleme konusu olarak seçilen Kadıköy Belediyesi'nde, İlçe'nin sorunlarının tespiti ve çözümünde kent ortaklarıyla birlikte hareket edebilmek anlayışı ile kullanılan katılımcı demokrasi uygulamaları değerlendirilmiştir. Çalışmada öncelikle kamu hizmetinin kavramsal boyutu ve belediyelerde kamu hizmeti anlayışı ortaya konulmuş, son bölümde ise, belediyelerde katılımcı demokrasiye katkı sağlayan yöntemler Kadıköy Belediyesi özelinde inceleme konusu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Yerel Yönetim, Kamu Hizmeti, Belediye, Demokrasi, Katılım.*

PARTICIPANT DEMOCRACY AND PUBLIC SERVICE UNDERSTANDING IN MUNICIPALITIES: CASE OF KADIKOY MUNICIPALITY

ABSTRACT

Since local administrations are the closest units to public service recipients, public participation in the administration can be realized more easily and effectively at the local scale. As a matter of fact, in the municipalities which are important for the public to have information and to convey their opinions, criticisms and projects to the managers on the issues that concern them, the participation of the government through institutions such as city council, youth, women, children, senior citizens and disabled councils shows that participatory democracy practices are being used effectively today.

Therefore, in this study, the idea of participation in the development of public service and democracy was discussed at the local level. In Kadikoy Municipality, which was selected as a sample subject, participatory democracy practices used to identify and solve the problems of the district were evaluated. In this study, first of all, conceptual dimension of public service and understanding of public service in municipalities have been put forward and methods contributing to participatory democracy in municipalities have been examined in Kadıköy Municipality.

Key Words: *Local Government, Public Service, Municipality, Democracy, Participation.*

1. GİRİŞ ve AMAÇ

1.1 Çalışmanın Önemi

Belediyeler, merkezi yönetimin yetkilerinin yerelde kullanılarak, hizmetin daha süratli, etkin ve verimli sunulmasını sağlayan önemli yerel makamlardır. Yerel ihtiyaçlar bu sayede daha kısa sürede ve halkın da yönetimde söz sahibi olabildiği eşit imkânlarda karşılanmaktadır. Dolayısıyla belediyeler halkın yönetime katılmasına önem vermekte ve birimlerini buna göre şekillendirmektedir.

Bu nedenle çalışmada kamu hizmetinin belediyeler düzeyinde incelemesi yapılarak katılımcı demokrasi konusu ele alınarak ülkemizde kamu hizmeti açısından yapılan düzenlemeler ve belediyelerin katılımcı demokrasi uygulama biçimlerinden bahsedildi. Örnek ilçe olarak İstanbul ili Kadıköy ilçesi belediye çalışmaları katılımcı demokrasi açısından incelenerek, belediye tarafından yapılan çalışmalar, örneklerle sunuldu.

1.2 Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; kamu hizmeti ve katılımcı demokrasi kavramlarını tanımlayarak Türkiye’de kuşkusuz en önemli yerel yönetim biçimi olan belediyelerde kamu hizmeti açısından katılımcı demokrasi uygulama biçimlerini ortaya koymaktadır. Zira yerel demokrasinin en iyi işlediği yerler olan belediyeler bireyin mahallede beraber yaşaması sonucu oluşan gereksinimlerin karşılanabilmesi için oluşturulan yerel yönetim birimleri olup tarihsel süreçle birlikte işlevleri, halkın siyasi, idari, politik, teknolojik, sosyo-kültürel, ekonomik değişimlerine bağlı olarak sürekli değişime uğramıştır. Bu nedenle çalışma belediyeler özelinde yerel yönetimlerin işleyişine halkın nasıl katkı sağladığını ve katılım şekillerinin neler olduğunu ortaya koyacaktır.

1.3 Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada öncelikle kamu hizmetinin kavramsal boyutu ve belediyelerde kamu hizmeti anlayışı ortaya konularak, ardından belediyelerde katılımcı demokrasiye katkı sağlayan yöntemler ele alındı. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Kadıköy Belediyesi'nin katılımcı demokrasi uygulamalarına somut veriler analiz edilerek yer verildi.

Çalışma hazırlanırken öncelikle benzer alanlarda yazılmış kitap, makale ve tezlerden faydalanılarak Kadıköy Belediyesi örneği üzerinde yapılan incelemede ise halkın siyasi kararlara katılım düzeyleri ve katılım şekilleri hakkında belediye arşivlerinden faydalanıldı. İnternet açık erişim kaynaklarından istatistikler edinildi. Bu kapsamda Kadıköy Belediyesi'nin coğrafi konumu, tarihi, nüfusu, idari sınırları ve gelişimi hakkında kısaca bilgi verildikten sonra Kadıköy Belediyesi'nde yapılan katılımcı demokrasi uygulamalarına detaylı şekilde yer verilerek, kent konseyi, gençlik, kadın ve çocuk meclisi çalışmalarından bahsedildi.

2. KAMU HİZMETİNİN KAVRAMSAL BOYUTU VE BELEDİYELERDE KAMU HİZMETİ ANLAYIŞI

2.1 Kamu Hizmeti Kavramının Önemi Ve Tanımı

Kamu hizmeti; idare hukukunun temel kavramları arasında yer almaktadır. Yapılan çalışmalarda anlam ve mahiyet bakımından kamu hizmeti farklı tanımlar çerçevesinde incelenmektedir. Kavramın sahip olduğu geniş kavramsal çerçevenin nedeni ise içeriğinin geniş bir kapsama sahip olması olarak gösterilebilir. Derbil (1950)'in kamu hizmeti üzerine yaptığı çalışmada da belirttiği gibi hizmet sözcüğünün Türkçe'de birden fazla alanda kullanılıyor olması da kavramın tanım alanını genişletmektedir. Kamu hizmetinin dünya çapındaki tarihsel gelişimi de aynı şekilde tanımların çoğalmasına zemin hazırlamıştır.

Literatür tarandığında geçmişten günümüze dek kamu hizmeti ile ilgili pek çok tanım yapıldığı görülmektedir. Türkiye'de idare hukukunun kurucusu olarak kabul edilen Onar (1966) kamu hizmetini "Devlet veya diğer kamu tüzel kişileri tarafından veya bunların gözetim ve denetimleri altında genel ve kolektif gereksinimleri karşılamak ve tatmin etmek, kamu yararını sağlamak için kamuya sunulmuş devamlı ve muntazam faaliyetler" olarak tanımlamaktadır.

Bu tanıma göre kamu hizmetinin en temel amacı kamunun yararının devlet eli ile sağlanmasıdır. Yararın sağlanması için yürütülen faaliyetler olarak ifade edilmiş olsa da kamu hizmeti aynı zamanda hem faaliyetleri hem de kuruluşları içine alan çok daha kapsamlı bir kavram olarak ele alınmaktadır (Derbil, 1950).

Bilgen (1980)' e göre bir hizmetin kamu hizmeti kapsamına alınabilmesi için o hizmetin devlet tarafından anayasal yollarla bu kavram dahilinde tanımlanması gerekmektedir. Bu niteliği taşıyan herhangi bir faaliyeti devlet kendi eli ile yürütebileceği gibi kamu tüzel kişilikleri aracılığı ile de yürütebilmektedir.

Yayla (1990) kamu hizmetini, toplumun zorunlu gereksinimlerinin devlet ve devlete bağlı kuruluşlarca karşılanması olarak tanımlamaktadır. Buna göre

toplumda ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanmaması durumunda ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçların engellenmesi ve düzenin sağlanması için kamu hizmeti bir gerekliliktir.

Bir diğer tanıma göre ise kamu hizmeti; kamu tüzel kişilikleri ya da onların denetimi altında bulunan özel kişilerin; kamu yararı gözetilen ve toplum gereksinimlerini karşılamaya yönelik gerçekleştirdiği etkinliktir (Gölan, 1998). Aynı tanım içerisinde kamu hizmetinin yalnızca bir faaliyeti değil aynı zamanda adı geçen faaliyetleri hayata geçiren teşkilatları da içine alan bir kavram olduğu ifade edilmektedir.

Kısaca özetlenecek olursa kamu hizmeti; toplumsal ihtiyaçların devlet ve devlete bağlı kamu tüzel kişileri tarafından; belirli bir zaman ve belirli bir alanda gerçekleştirilmesini içeren eylemler ve bu eylemleri gerçekleştiren kuruluşları ifade eden bir kavramdır.

Sezer (2008)'e göre hizmetin kamuya yönelik gerçekleştirilmesi ve kamu yararının ön plana alınması ile kamu kuruluşlarının denetimi altında yürütülmesi; kamu hizmetinin en önemli iki unsurudur. Toplum yararına yapılan bir hizmetin, özel kişi tarafından hayata geçiriliyor olsa bile, kamu kuruluşlarınca sıkı bir denetim sürecinde tutulması; hizmeti, kamu hizmeti kapsamında değerlendirmek için yeterli olabilmektedir.

Kamu hizmetleri idari yargının temel bir kavramı olması nedeni ile idari yönetimler ve hukuk uygulamaları açısından büyük öneme sahiptir. Toplumsal açıdan önem taşıyan imtiyaz sözleşmeleri ve buna benzer kavramların uygulanması ve değerlendirilmesinde etkili bir şekilde kullanılan kamu hizmetleri idare hukukunun kapsamını belirleyici niteliğe sahiptir (Çal, 2007). Aynı şekilde, yalnızca idare hukuku değil, kamu hukukunun da temel bir kavramı olarak değerlendirilen kamu hizmeti; pek çok konunun yasal uygulama ve çözümlerinde rol oynar. Bunun yanı sıra kamu maliyesi ve kamu ekonomisi ile ilişkilendirilmesi de mümkün olmaktadır (Karahanoğulları, 2015).

Derbil (1950)'e göre kamu hizmeti, kamu ve idare hukukunun en önemli ve karmaşık konularından biridir. Disiplinler içinde farklı tanımları ve boyutları tartışılmak ile birlikte kavramın toplum ve devlet açısından önemi pek çok araştırmacı tarafından kabul edilmektedir.

Toplumsal bir beklentinin, bir eksikliğin karşılanması ve tamamen kamu yararının göz önüne alınarak yapılması bakımından devletin en temel görevlerinden birinin kamu hizmetlerini gerçekleştirmek olduğu söylenebilir. Giritli ve Akgüner (1987) yaptıkları çalışmada kamu hizmetinin idarenin esas yükümlülüğü olduğunu belirtmektedir. Hatta kamu hizmeti “devletin varlık sebebi olarak görülmektedir (Sezer, 2008).

2.2 Kamu Hizmetinin Ortaya Çıkışı Ve Tarihsel Gelişimi

Kamu yararına olacak etkinliklerin tamamını kapsayan kamu hizmeti kavramı, özel ve resmi kuruluşlar bünyesinde gerçekleştirilmekte olup toplumsal aksaklıkların ortadan kaldırılmasına olanak sağlamaktadır. Devlet teşkilatlarının uygulama ya da denetleme misyonuyla gerçekleştirdiği kamu hizmetinin tarihsel gelişiminin anlaşılması ise kavramın daha iyi anlaşılabilmesi için bir gerekliliktir.

Kamu hizmetinin ortaya çıkışını devlet ve devlet faaliyetlerinin ortaya çıkışı ile bir arada düşünmek yanlış olmayacaktır. Yeni kamu hizmeti anlayışı ile bire bir örtüşmüyor olsa da devletlerin ortaya çıkış süreci; kamu hizmetini de beraberinde getiren bir süreç olarak değerlendirilebilir. Sonraki başlıklarda Türkiye ve Dünya perspektifinden kamu hizmetinin gelişim süreçleri anlatılacaktır.

2.2.1 Dünyada kamu hizmetinin gelişimi

Devlet anlayışının bir getirisi olarak görülebilecek kamu hizmetleri; oldukça eski ve köklü bir tarihsel alt yapıya sahiptir. En eski temelleri antik dönemlere kadar uzanan bu kavram ile ilgili olarak tarih boyunca farklı anlayış ve uygulamalara rastlamak mümkündür. Öyle ki bazı düşünürler ve siyaset insanları kamu hizmetini insan bilincinin bir parçası olarak görmektedir. İnsanın otoriteye bağlılığı, duyduğu güven ve yüksek otorite yolu ile umutlu bir gelecek beklentisine sahip olması ile kamu hizmetinin yakından ilişkili olduğunu söylemek de mümkündür. Bahsi geçen bu tarih vizyonu göz önüne alındığında kamu hizmetinin eski ve soylu bir kökene sahip olduğunu söylemek de yanlış olmayacaktır (Ökmen ve Demir, 2010).

Antik Yunan filozoflarından Platon ve Aristoteles’in kamu görevlileri ile ilgili yaptığı değerlendirmelerde kamu hizmetinin niteliği ve gerekliliğinin izlerine rastlamak mümkün olmaktadır. Platon’a göre kamu için görev yapan kişilerin kendi çıkarlarını geri plana atarak toplum için çalışması ideal devlet için bir zorunluluktur.

Buradan hareketle kamu hizmetinin antik çağlardan bugüne dek süregelen bir ideal olduğu söylenebilir.

Daha sonraki dönemlerde de kavram, önemli devlet adamlarınca ele alınmış ve devletin sürekliliği ile ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir. Ortaçağ Avrupası'nda kamu hizmeti; Floransa özelinde, sağlık ve refah sorunlarının kent devleti eli ile giderilmesi beklentisi düşüncesi ile ortaya çıkmaktadır. Kara Veba salgının yaygın olduğu bu kritik dönemde vatandaşların bireysel tutumlarının ötesinde krize devletin müdahil olduğu bir ortam yaratılması söz konusu hale gelmiştir (Gawthrop, 1998).

Ökmen ve Demir (2010)' in aktarımına göre Rousseau, Rönesans ile birlikte değişen Avrupa'da kamusal ve bireysel idare ortaya çıktığını ve bu kamusal iradenin yönetiminin ve onun yararına çalışmalarda bulunmanın devlet görevlilerine ait bir misyon olduğu fikrini ortaya atmıştır.

Ortaya çıkarılan bu felsefi temellerin ardından bütün dünyada kamu hizmeti anlayışının bilimsel bir çerçevede ele alınması ve sistematığının oluşturulması 19. Yüzyıl sonlarında Fransızlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Duguitve Bordeaux Okulu'nun çalışmaları sonucunda kamu hizmeti teorisi bütün dünyada yaygın bir biçimde kabul edilerek farklı coğrafyalarda etkili hale gelmiştir (Ulusoy, 1998) Geliştirilen bu teori o günden günümüze dek farklı süreçlerden geçerek değişime uğramış hatta ekonomik anlayışların da değişimi ile birtakım krizler ile karşı karşıya kalmıştır.

Liberal ekonomi anlayışının yaygınlaştığı 21. yüzyılda devlet tanımının değişmesinin de etkisi ile kamu yeniden şekillendirilmiş ve buna bağlı olarak kamu hizmetlerinin niteliği de değişikliğe uğramıştır. Yapı ve işlev bakımından değişen devlet ve kurumlarından beklenen hizmetlerin niteliği de sivil toplum beklentileri ile yenilenecek yeni bir görünüme bürünmüştür. Böylece daha önceki dönemlerde devletten beklenen klasik görevlerin yerini çok daha çeşitli başka kamu hizmetleri almıştır. Nitelik olduğu kadar nicelik bakımından da değişen kamu hizmeti anlayışı, farklı sosyal ve ekonomik politikaları da beraberinde getirmiştir (Ener ve Demircan, 2008).

Tüm dünyada değişen devlet ve devlet hizmeti algısı aynı zamanda yeni kavramların ortaya çıkmasına da olanak sağlamıştır. Özellikle sivil toplumun önem kazandığı bu dönemde demokratik vatandaşlık kavramı da ön plana çıkmıştır. Bu yönelim de

kamu hizmetlerindeki kalitenin artırılmasının verimlilik üzerindeki etkisinin gözle görünür hale gelmesini sağlamıştır (Genç, 2010).

Son yüzyılda ortaya çıkan bu yeni anlayış kapsamında kamu hizmetinin vatandaşın zorunlu olarak kabul edeceği bir uygulama ve anlayış bütünü olmadığı düşüncesi de yaygınlaşmış ve dünya genelinde kamu hizmeti faaliyetlerinin niteliği tamamen değişim göstermiştir.

Çal (2009) 'a göre de kamu hizmetinin nasıl üretildiğinin bir önemi olmadan kabul edileceği anlayışının ortadan kalkması ve yerine halkı memnun etmek üzerine kurulmuş bir anlayışın gelmesi; kamu hizmetinin tarihsel gelişiminin en önemli adımlarından biri haline gelmiştir.

Çağımızın en önemli konusu haline gelen küreselleşme süreci de dünyadaki kamu hizmeti anlayışı üzerinde ciddi bir etkiye sahiptir. Küreselleşme ile devlet ekonomilerinin küçülmeye gitmesi kamu hizmetinin özel sektör eli ile gerçekleştirilmesi ve özel hukuk kurallarına tabi uygulamalar haline gelmesinin önünü açmıştır (Çal, 2009). Bu durum da kamu hizmetinin her açıdan biçim ve niceliksel olarak değişikliğe uğramasına zemin hazırlamıştır.

Sezer (2008)'e göre ortaya çıkan bu özelleşme süreci; aynı zamanda devlet tarafından gerçekleştirilen kamu hizmetlerinin niteliğinin de değişmesi beklentisini doğurmuştur. Vatandaş en iyi hizmeti almak konusunda daha talepkar hale gelirken devletin hizmet kalitesinin özel sektörün gösterdiği başarı ile denk hale gelmesi beklentisine sahip olmaya başlamıştır.

Son olarak kamu hizmeti ile ilgili yeni bir yaklaşım ortaya koymayı hedefleyen Denhardt ve Denhardt(2007), kamu hizmetinin tek amacının toplumun ortak çıkarlarını korumak ve vatandaşın hayatını kolaylaştırarak ona yardım etmek olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle kamu görevlisi toplumu kontrol altında tutan değil vatandaşa hizmet eden kişi konumu ile ön plana çıkmaktadır.

Kısaca özetlenecek olursa kamu hizmeti, antik çağlardan teknoloji çağına kadar önemini hiç kaybetmemiş ve süreçte nitel ve nicel değişimlere uğramış bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha önceleri uygulamalar ve felsefi bir altyapı yolu ile değerlendirilen bu kavram; dünya tarihinin değişen dönemleri ile daha bilimsel bir hal alarak devletin en önemli hizmeti haline gelmiştir. Bununla birlikte küreselleşme ve liberal ekonomi ile kamu hizmeti özel sektörün de konusu haline gelmiştir. Bütün

değişiklik süreçlerine rağmen kamu hizmeti ile ilgili değişmeyen tek anlayış ise hizmetlerin, vatandaşların gereksinim ve beklentileri doğrultusunda gerçekleştirilmesi zorunluluğudur.

2.2.2 Türkiye’de kamu hizmetinin gelişimi

2.2.2.1 Osmanlı devleti’nde kamu hizmeti uygulamaları

Osmanlı Devleti; idari ve mahalli yönetim konusunda seçilmiş ve sistemleştirilmiş belediye birimlerinin bulunduğu bir yönetim anlayışına sahip değildir. Tanzimat döneminde ortaya çıkarılan yeniliklerin öncesi göz önüne alındığında Osmanlı Devleti’nin kamu hizmetlerini gerçekleştirmek amacı ile atanmış yöneticilere sahip olduğunu görmek mümkündür (Ergenç, 1981). Bu yöneticilerin şehirlerden mahallelere kadar uzanan yönetim yaşantısında önemli bir yeri bulunmaktadır. Şehremini, voyvoda, ayan, köy kethüdası gibi farklı isimler ile çalışan bu yöneticiler buldukları alanlarda kamu hizmetlerinin vatandaşlara sunulmasından sorumlu olup merkezi bir denetim altında oldukları görülmektedir (Kaya, 2007)

Yapılan tarih araştırmalarında Osmanlı Devleti’nin kamu hizmetlerinin sağlanmasında kurumsal bir yapıdan ziyade bireylerin; yani yöneticilerin etkili olduğu bir yönetim ağına sahip olduğu görülmektedir. Adı geçen devlet adamları, padişah ve üst düzey yöneticilerin belirledikleri kurallar çerçevesinde imar, su temini, güvenlik, itfaiyecilik, şehir düzenlemeleri gibi idari kamu hizmetlerini üstlenirken kadı denilen yöneticiler aracılığı ile de adli faaliyetleri yürütmüştür (Kaya, 2007).

Osmanlı Devleti’nde kamu hizmetlerinin sağlanmasında etkili olan bir diğer birim ise loncalardır. Loncalar, çarşıların ve esnafın düzenini sağlayarak bölgenin ekonomik yaşantısını düzenler ve vatandaşa sunulan hizmetin kalitesinin bir bakıma yükseltilmesini sağlamaktadır. Ayrıca etkili bir belediye sistemi bulunmayan Osmanlı’da vakıflar da kamu hizmetlerinin sunulması; okul, cami yapımı; sosyal ve kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi konusunda önemli birer unsur olarak yer almaktadır.

Osmanlı Devleti’nde kamu hizmeti uygulamaları Tanzimat sonrası reformları ile değişikliklere uğramıştır. Bu dönemde meydana gelen yönetsel değişimler şehirler ve daha küçük yerel yönetimlerde yer bulmuş; Batı örnek alınarak, dönemin koşullarına uyum sağlamayı hedefleyen bir kamu yönetimi anlayışı benimsenmiştir. Uyar

(2004)'e göre batılı anlamda belediye kavramı Tanzimat ile Osmanlı Devleti'nde ortaya çıkmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından ise seçim usulü ile yönetime gelen belediye kurumları yönetimin en önemli ögelerinden biri haline getirilmiştir. Yine de Ekşi (2010)'nin yerel yönetimler üzerine yaptığı çalışmada belirttiği üzere Cumhuriyet döneminde de kamu hizmeti sağlayan belediyelerin merkez kontrolünden ayrılmadığı ve bu yönüyle Osmanlı Devleti'nin yerel yönetim anlayışı ile hareket edildiği söylenebilir.

2.2.2.2 Türkiye cumhuriyeti'nde kamu hizmeti uygulamaları

Türkiye Cumhuriyeti, kuruluş felsefesinde yer alan sosyal devlet anlayışı bağlamında, kamu hizmetlerinin yaygınlaştırılıp geliştirildiği bir karaktere sahiptir. Sosyal devlet anlayışı; devlet eliyle halkın en temel gereksinim ve beklentilerinin karşılanmasını içermektedir. Özellikle kuruluşun ilk yıllarından 1980'li yıllara kadar devletin pek çok alanda faaliyet gösterdiği; eğitim, sağlık, şehircilik gibi temel alanlarda kamu hizmetleri geliştirdiği görülmektedir.

Mahalli idarelerin demokratik katılımı güçlendirmesinin yanı sıra toplumun beklentileri doğrultusunda kamu hizmetlerini alabilmeleri de bu yolla mümkün hale gelmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin idari yaşantısı göz önüne alındığında kamu hizmetlerinin en önemli uygulayıcıları yerel yönetimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak ulus devlet anlayışı ve devletin birliği ve bütünlüğü ilkeleri nedeni ile yerel yönetimler merkez yönetimin denetimi altında olmayı sürdürmüş ve böylece kamu hizmetleri de bire bir Türkiye Cumhuriyeti devletinin merkez teşkilatının konusu olmaya devam etmiştir (Koçak ve Ekşi, 2010).

Tanzimat reformları ile ortaya çıkan belediyecilik, Türkiye Cumhuriyeti'nde de etkin bir biçimde kullanılan kamu hizmeti araçlarıdır (Koçak ve Ekşi, 2010). Belediyeler toplum ihtiyaçlarının hızlı ve sistemli bir biçimde karşılanması amacı ile çalışmalar yapmak ile görevlendirilmiş özerk devlet kurumları olarak kamu hizmetleri çalışmalarını yürütmektedir. Bahsedilen bu çalışmalar; ulaşım, imar ve şehircilik, eğitim, sosyal, temizlik ve çevre ile ilgili faaliyetler gibi oldukça geniş bir kapsama sahiptir (Torlak, 1999).

Türkiye Cumhuriyeti'nin, tarihi boyunca, siyasi olarak pek çok çalkantılı dönemden geçmiş olması kamu hizmetlerinin sunumunda da birtakım değişim ve aksaklıkların

yaşanmasına neden olmuştur. Yapılan çalışmalar incelendiğinde kamu hizmeti sağlayan kurum ve kuruluşların Türk siyasi tarihi ile yakından ilişkili olarak değişikliklere uğradığı görülmektedir (Uyar, 2004; Koçak ve Ekşi, 2010; Altın ve Şahin, 2019). Ancak en temelde bu kuruluşların kamu hizmeti sağlama amaçları sabit kalmıştır.

1980’li yılların öncesinde kamu hizmetleri büyük oranda devlet eli ile sağlanırken bu tarihin ardından başlatılan liberal ekonomi politikaları; özelleşmeyi ve kamu hizmeti sunan özel kuruluşları ortaya çıkarmıştır. Bu dönemin öncesinde kamu hizmetleri üzerine yapılan araştırmalarda devletin giysi üretiminden, ağır sanayi hamlelerine kadar pek çok farklı alanda hizmet üretebileceği ve devlet eli ile yapılan bu çalışmaların kamu hizmeti olarak adlandırılabilmesi görüşü hakimken sonraki yıllarda bu görüşün değiştiği görülmektedir (Derbil, 1950; Onar, 1966; Bilgen, 1980; Örucü, 1970).

Dünya konjonktüründe meydana gelen değişimlerin kamu hizmetine bakış açısını etkilemesi aynı zamanda Türkiye’deki uygulamaları da etkilemiştir. Özellikle gelişen teknoloji hem yerel hem de merkezi teşkilatlarda kamu hizmeti uygulamalarının nitelik ve işleyişinde değişikliklerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Küreselleşen dünyada toplumun artan beklentisi kamu hizmetlerinin kalitesinin değişmesi gerekliliğini de ortaya çıkarmıştır. Toplumda bilişim çağının getirisi olarak oluşan bu yeni beklentiler yerel ve merkezi yönetimlerin en önemli konusu haline gelmiştir.

Son yıllarda ortaya çıkan elektronik belediyecilik dönem gereği gelişim gösteren kamu hizmetlerine örnek olarak gösterilebilir (Henden ve Henden, 2005). Ayrıca devlet kurumlarının büyük bir çoğunluğunun hizmet sağladığı bir veritabanına sahip olan E-devlet uygulamaları da teknolojik açıdan değişim gösteren kamu hizmetlerinin Türkiye’deki en belirgin örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.3 Kamu Hizmetinin Unsurları

Bir işin kamu hizmeti kapsamında değerlendirilebilmesi için birtakım unsurları içermesi gerekmektedir. Bu unsurlar yıllar boyunca yapılan çalışmalarda farklı açılardan ele alınmış olsa da hem Türkiye’de hem de dünyanın diğer bölgelerinde yapılan araştırmalar kamu hizmetinin değişmeyen unsurlarını ortaya koymaktadır.

Özellikle temel alınan Fransız ekolünün izlerinin görüldüğü bu çalışmalar, yeni kamu hizmeti anlayışının en temelinde yer alan unsurları belirlemek için önemli birer kaynak olarak ortaya çıkmaktadır.

Öncelikle bir durumun kamu hizmetinin konusu haline gelmesi için gerekli olan unsurlar Özyay (1998) tarafından şu şekilde belirtilmiştir:

- Tüm toplumu ya da toplumun büyük bir çoğunluğunu ilgilendiren bir ihtiyacın ortaya çıkması,
- Sürekli olarak sağlanması beklenen bir hizmet gerekliliği
- Topluma hitap edecek ve vatandaşları tatmin edecek biçimde giderilmeyen gereksinimlerin toplumda huzursuzluk ve düzensizlik yaratacağı öngörüsü.

Karatepe (1995)'e göre kamu hizmeti içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik koşullara göre değişiklik gösterebilen bir kavramdır. Ancak dünya genelinde kamu hizmeti bağlamında değerlendirilebilecek hizmetlerin belirgin ortak unsurları içerdiği görülmektedir.

Kamu hizmeti kavramı sosyal devlet anlayışı ile yakından ilgili bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumun beklentilerinin devlet aracılığı ya da devlet denetimi altındaki özel kuruluşlarca gerçekleştirilmesini ifade eden kamu hizmetleri sosyal devlet geleneğinin bir getirisi olarak ortaklaşmış özellikler barındırmaktadır.

Yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğunda ortak karar; kamu hizmeti anlayışının uyum ilkesi doğrultusunda değişiklik gösterebildiği yönündedir. Bu nedenle hizmetler toplum gereksinim ve beklentileri, geleneksel izler ve coğrafya gibi etkililerle farklılaşabilme olasılığına da sahiptir (Karatepe, 1995).

Örücü (1970)'ye göre nerede bir sosyal hak bulunuyorsa orada bir kamu hizmetinin ortaya çıkması kaçınılmazdır. İster kişisel ister kurumsal düzeyde olsun vatandaşların sosyal hakları gereğince ortaya çıkarılan faaliyetlerin tamamı kamu hizmeti özelliği taşımaktadır. Bu nedenle kamu hizmetleri devlet tekeli içeren uygulamalar olarak adlandırılabilir (Çal, 2007).

Literatürde yer alan diğer çalışmalar ise; özellikle liberal ekonomi anlayışının yaygınlaşması ile birlikte kamu hizmetinin devlet tekeline çıkarıldığını ortaya koymaktadır (Çal,2009). Bu değişim sürecinde devlet tekeline hizmetler özel

sektör aracılığı ile vatandaşa sunulmaktadır. Bu şekilde hizmet kalitesinin artması ve kamu hizmeti sağlayan devlet teşkilatlarının da bakışaçılarında değişikliklerin meydana gelmesi söz konusu olmuştur. Onar' a göre de devlet tekeli kamu hizmeti için bir zorunluluk olarak değil bir ölçüt olarak değerlendirilmektedir.

Bilgen (1980)'e göre kamu hizmetinin temel özelliği yasa koyucu tarafından bu kapsama sokulmasıdır. Toplumsal bir ihtiyacın karşılanması aşamasında kategori edilmeksizin yasa kapsamına giren faaliyetlerin tamamı kamu hizmeti olarak adlandırılabilir. Burada kastedilen devlet tarafından halkın yararına yapılması planlanan ve toplumdaki bir açığı kapatmak için kullanılabilir her türlü uygulama ve kararın kamu hizmeti olduğudur.

Kısaca özetlenecek olursa kamu hizmetinin unsurlarının, hizmetin; herkese eşit şekilde sunulma, tarafsız ve çikarsız gerçekleştirilme, kesintiye uğramama ve topluma en iyi şekilde uyarlanmış olma durumlarını içerdiği söylenebilir. Bu unsurlar arasında dünya konjonktürü koşulları gereğince ilk başlarda bedelsizlik ilkesinin de yer aldığı görülmektedir. Ancak daha sonraları değişen ekonomik koşullar; kamu hizmetlerinin belli bir ücret karşılığında gerçekleştirilmesi durumunu ortaya çıkarmıştır (Yayla, 1990).

2.4 Kamu Hizmetinin Özellikleri

Kamu hizmetinin özellikleri ve buna bağlı ilkeleri anlamak için ilk olarak kamu hizmetinin teorik çerçevesini ortaya koyan Duguit'in düşüncelerine yer vermek yerinde olacaktır. Duguit'e göre bir hizmet kamu hizmeti olarak değerlendirilecekse bu hizmetin toplumsal açıdan yapılması zorunlu hale gelmesi gerekmektedir. Böyle bir hizmetin idare tarafından gerçekleştirilmesi zorunluluğu, işin bir kamu hizmeti haline gelmesine yol açmaktadır (Bilgen, 1980). Bu bilgiden hareketle kamu hizmetinin unsurları arasında zorunluluk haline yer vermek mümkündür.

Toplum için önemli ve mecburi görünen, bütün toplumu yakından ilgilendiren bir gereksinim ya da sorunun çözümü için gerçekleştirilen uygulamalar kamu hizmeti olarak adlandırılır (Çal, 2007).

Kamu hizmetlerinin değişken nitelikleri nedeni ile çeşitlenmeler görülse de zorunluluk ilkesi kamu hizmetinin değişmeyen unsurlarından biri haline gelmiştir.

Kamu hizmeti dahilinde değerlendirilebilecek diğer unsurlar ise aşağıda yer almaktadır (Gözübüyük,2006).

- Süreklilik
- Değişkenlik
- Uyum
- Eşitlik
- Tarafsızlık

Yukarıda yer alan unsurlar göz önüne alındığında kamu hizmetinin toplumun bütün kesimleri üzerinde etkili olması gerekliliği ve bu hizmetlerin devlet teşkilatlarının en önemli görevlerinden biri haline geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Kamu hizmetinin unsurları incelendiğinde de bu durum ortaya çıkmaktadır.

Kamu hizmetinde süreklilik; hizmetin durmadan devam etmesinden ziyade yapılan işin düzenliliğini ifade etmektedir (Gözler, 2008). Buna göre kamu hizmeti kesintiye uğramadan topluma sunulması gereken bir iş olarak değerlendirilebilir.

Kamu hizmetlerinin tarihsel gelişimi esnasında da bahsedildiği üzere dünya sürekli bir devinim ve değişim halinde olduğundan kamu hizmetlerinin de nitelik ve nicelikleri bu değişimler doğrultusunda değişikliklere uğramaktadır. Bu farklılaşma ortaya çıkmazsa hizmetlerin toplum açısından yetersiz bulunması söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle değişkenlik kamu hizmetinin unsurları arasında yer almaktadır. Bu bağlamda değişkenlik ilkesi; değişen dünya standartlarının, ekonomi ve teknolojinin gerisinde kalmayan ve bunları yakından takip edebilecek yeni düzenlemelerin konusu haline gelmiş kamu hizmetlerini ifade eder (Günday, 2004).

Gözler (2008)'e göre kamu hizmetinin tüm dünya için geçerli olan bir diğer ilkesi de eşitlik ilkesidir. Burada bahsedilen eşitlik; anayasa ve kanunlar önünde eşit bir biçimde sunulan kamu hizmetini belirtmektedir. Hukukta yer alan anayasa karşısında herkesin eşit olması ilkesinin bir gereği olan bu unsura göre kamu hizmeti din, dil, ırk vb. farklılıklar gözetilmeksizin hizmetin toplumun her kesimine eşit bir biçimde sunulması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Aynı şekilde tarafsızlık ilkesi de kamu hizmetini sağlayan özel ya da idari kurumun hizmeti sunarken herhangi bir grup ya da kesimin etkisi altına girmeden bireysel çıkarların ötesinde bir tutum sergilemesi anlamına gelmektedir. Zira kamu

hizmetleri; bir devlet bünyesinde yaşamakta olan bütün vatandaşların ortak olarak yararlanması hedeflenen işler olarak algılanmalıdır. Bu nedenle kamu hizmeti sunan kişi kendi çıkarlarını göz ardı ederek yalnızca toplumun tamamının yararını gözetken bir tutum sergileme zorunluluğuna sahiptir. Günday (2004)'e göre de kamu hizmeti uygulamaları tamamen nesnel olmalı ve bütün vatandaşlara eşit şekilde sunulmalıdır.

Son olarak kamu hizmetinin; kurumların buldukları topluma göre geliştirmesi gereken hizmetler olma özelliği taşıyan bir kavram olduğunu söylemek mümkündür. Uyum unsurunun temelinde toplum gereksinim ve beklentilerinin etkisi büyük olup kamu hizmetlerinin bu unsurunun; hizmetin kalitesi ve getirdiği yükümlülüklerin kabulü açısından büyük öneme sahip olduğu yapılan pek çok çalışmada belirtilmektedir.

2.5 Belediyelerde Kamu Hizmetinin Sunulması

Kamu hizmetlerinin sunulması geleneksel devlet anlayışında daha çok merkezi yönetimlerin işi olarak görülmekteyken sonraları geliştirilen yeni kamu yönetimi yaklaşımında bu misyon daha çok yerel yönetimlere yüklenir hale gelmiştir (Kurun, 2017). Altın ve Şahin (2019)'e göre yerel yönetimler; katılım ve demokrasinin ilk basamağını oluşturduğu gibi kamu hizmetlerinin sağlanması için özel olarak oluşturulmuş idari birimlerdir. Bu nedenle kamu hizmetleri ve yerel yönetimler arasında oldukça güçlü bir bağ bulunmaktadır.

Bozlağan (2002)'a göre bir bölgede yaşayan halkın ortak gereksinimlerinin karşılanması ve toplum yararı için mahalli yönetimleri, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör kuruluşları tarafından yapılan uygulamalar olarak tanımlanmış olan yerel hizmet kavramı; belediyelerin sunduğu kamu hizmetleri ile yakından ilgilidir. Yerel hizmetler kapsamında; imar ve şehircilik, ulaşım, eğitim gibi toplumun temel ihtiyaçlarını karşılayan hizmetler yer almaktadır (Torlak, 1999).

Yerel hizmetlerin gerçekleştirilebilmesi için belediyelerin maddi kaynakları önemli bir etken oluştururken seçilmiş yöneticilerin sosyal ve kültürel olarak yerel halk ile uyum içinde çalışan bir karar mekanizmasına sahip olması da hizmet kalitesi için bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yerel yönetimlerin sistematik bir biçimde topluma kamu hizmetlerini sunması düşüncesi ise belediyelerin hizmet sunma biçimlerinin incelenmesinin önemini

arttırmış ve konu ile ilgili yapılan çalışmaların da hız kazanmasına neden olmuştur. Aşağıdaki başlıklarda belediyelerin kamu hizmeti sunma biçimleri çeşitli kamu yönetimi anlayışlarına göre incelenmeye çalışılacaktır.

2.5.1 Belediyelerde kamu hizmetlerinin geleneksel kapsamı

Yerel yönetimler; kamu hizmeti sağlanması konusunda kamu idaresinin en temel birimleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Bayrakçı ve Kahraman, 2017). Toplumla en yakın yönetim birimlerinden biri olan belediyelerin kamu hizmetleri konusunda devletin en önemli ayaklarından biri olduğunu söylemek de yanlış olmayacaktır. Eryılmaz (2009)'a göre kamunun iş bölümü dahilinde küçük parçalara bölünerek bir yönetim sistemi geliştirmesi kamu hizmetlerinin kalitesinin artırılması açısından kolaylaştırıcı bir etkidir. Bu nedenle belediyelerin yeni, gelişmiş ve topluluk taleplerine daha çok hitap eden uygulamalara gerçekleştirmesi daha mümkün hale gelmektedir. Bu durum aynı zamanda demokratik katılım ve gelişimin de önünü açan bir etken olarak görülebilmektedir.

Belediyelerin altyapı hizmetlerini sunmasının yanı sıra sosyal ve kültürel alanda çalışmalar yaparak toplumun gereksinimlerini çok farklı alanlarda karşıladığı söylenebilir. Kutlu ve Göksel (2014)'e göre belediyelerin sahip olduğu bu nitelikli hizmet alanı kamuoyunda önem teşkil eden bir yere sahiptir.

Devlet fikrinin ortaya çıkışından itibaren ortaya çıkan kamunun kendi çıkarlarının ötesinde topluma hizmet etmesi gereği belediyeciliğin geleneksel kapsamı içinde de kabul gören bir unsurdur. Belediyelerin sunduğu kamu hizmetleri içerisinde hayır işleri ve sosyal yardımlaşma faaliyetlerinin yer edinmesi, toplumun her alanda beklentisinin karşılanması açısından etkili bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Devletin toplum için var olduğu düşüncesi geleneksel anlamda olduğu gibi yeni kamu hizmeti yaklaşım ve teorilerinde de yer almaktadır (Karmensky, 1996). Kamu hizmeti düşüncesinin yıllar içerisinde gösterdiği değişiklikler belediyelerin hizmet anlayışlarında da gözle görülebilir niteliktedir.

Belediyelerin kamu hizmetlerini yürütürken daha kaliteli hizmet sağlayabilmek amacı ile özerk kurumlar haline getirilmesi ise kamu hizmeti konusunda belediyeciliğin tuttuğu yeri gösteren bir unsurdur (Bayrakçı ve Kahraman, 2014). Avrupa'da özellikle Fransa kökenli kamu hizmeti yaklaşımlarında da belediyelerin buldukları yerlerde daha tatmin edici ve kaliteli hizmet verebilmeleri için özerk

kurumlar olmalarının gerekliliği vurgulanmaktadır (Bayrakcı, 2002). Ancak bahsi geçen özerklik siyasi nitelikli olmayıp idarî yapı ile ilişkili hale getirilmiştir. Burada ulus devletlerin devletin birliği anlayışının önemli bir etkisi olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Yine de kamu hizmeti sağlayıcılarından en önemlisi sayılabilecek belediyelerin idarî anlamda özerk hale getirilmesi, devletin kamu hizmetleri konusunda göstermesi gereken hassasiyetin en etkili örneklerinden biridir.

2.5.2 Belediyelerde Hizmet Sunma Yöntemleri

Kamu hizmetleri konusunda en ön plana çıkan devlet kurumlarının belediyeler olduğu daha önceki başlıklarda ifade edilmişti. Buradan hareketle kamu hizmeti sunumlarında belediyelerin geleneksel kapsamlarının ve buna yönelik uygulamalarının neler olduğunun incelenmesi de gerekmektedir.

Literatür tarandığında özellikle batı kaynaklı belediyeçilik anlayışının kamu hizmetlerinin sağlanması da büyük etkisinin olduğu görülmektedir.

Usta ve Bilgi (2016)'e göre yerel yönetimlerin nihai hedefi yönetimin bulunduğu bölgenin kalkınmasını sağlamak ve buna yönelik faaliyetlerin geliştirilmesidir. Bu faaliyetlerin büyük bir çoğunluğunu da kamu hizmeti olarak adlandırılabilen işler oluşturmaktadır. Sağlık hizmetlerinden, şhircilik ve eğitim hizmetlerine kadar uzanan bu geniş çerçevede belediyeler toplum refah ve düzeni için çalışmalar yürütmekle yükümlüdür.

Geleneksel düzeyde kamu hizmeti sunumunun devlet eli ile gerçekleştirildiği söylenebilir. Literatürde yer alan çalışmalarda özellikle ulus devlet modelinin etkili bir biçimde uygulandığı devletlerde kamu hizmeti devletin en temel görevlerinden biri olarak algılanmaktadır. Bu uygulamalarda belediyeler de yoğunlukla merkezi idarenin baskı ve kontrolü altında çalışmalar yapmaktadır (Acartürk, 2001).

Merkez teşkilatın etkisinin hissedildiği geleneksel kamu hizmeti sunumlarında belediyelerin çalışmalarının vatandaş memnuniyeti açısından sorgulanır hale gelmesi durumu ortaya çıkmaktadır. Benimsenen yöntemlerin değişen ve gelişen dünya standartlarına uyum sağlayamaması durumunda hizmet kalitesi ile ilgili sorgulamaların ortaya çıkması ise kaçınılmaz hale gelmektedir.

Kamu hizmeti için esas kabul edilen ilkelerden srekliyet, değişkenlik, uyum ve tarafsızlık gibi unsurlar belediyelerin topluma sunduğu hizmetler için de geçerli

olmaktadır (Kurun, 2017). Bu koşulların sağlanmadığı belediye çalışmalarının ise kamu hizmeti olarak adlandırılmasında birtakım sorunlar bulunduğu görülmektedir. Örneğin Akkoyunlu (2001)'ya göre kamu hizmetinin bedelsizlik ilkesi doğrultusunda belediye tarafından ücrete tabi tutulan bir hizmetin kamu hizmeti olarak ifade edilmesi mümkün değildir. Zira bu şekilde sağlanan bir hizmette toplumun belli bir kesiminin o hizmetten yararlanamaması durumu söz konusu olabilmektedir. Kamu hizmetinin faydasının bölünemezliği ilkesini savunan Bayrakçı (2012) de bahsi geçen faaliyetin kamu hizmeti olarak adlandırılmayacağını savunmaktadır. Bu bilgilerden hareketle belediyelerin sunduğu hizmetlerin kamu hizmeti olarak adlandırılabilmesi için geleneksel düzeyde hizmetin bedelsiz ve bütün topluma eşit ulaşacak nitelikte olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Kurun, 2017).

Belediyelerin sunduğu hizmetlerin kamu hizmeti kapsamında değerlendirilmesi için ortaya atılan koşulların ardından geleneksel olarak kamu hizmeti sunum biçimlerine değinilmesi de gerekmektedir. Bu yöntemler; hizmetin özel ya da kamu tarafından gerçekleştirilmesi niteliklerine göre farklılık göstermektedir. (Altın, 2013).

Kamu hizmeti, idare tarafından yürütülüyorsa geleneksel yöntem emanet usulüdür. Emanet usulü kamu hizmetinin bir kamu tüzel kişisi tarafından devlet bütçesi ve imkanları ile doğrudan vatandaşa sunulmasını ifade etmektedir (Altın, 2013). Belediyeler de emanet usulünce kamu hizmeti sağlayan kuruluşlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Emanet usulünden farklı olarak hizmetlerin özel sektör aracılığı ile gerçekleştirilmesi durumunda ise müşterek emanet, iltizam, ruhsat, imtiyaz, yap-işlet-devret yöntemlerine başvurulduğu görülmektedir (Günday, 2004). Geleneksel kamu hizmeti sunma yöntemlerinden müşterek emanet ve iltizam usulleri günümüzde artık uygulanmayan yöntemlerdir (Altın, 2013). Hizmeti üstlenecek özel kuruluşun kamu kuruluşundan aldığı izin doğrultusunda hareket etmesi ve kar etmesi durumunda hizmetin gelen kazancın kamu kuruluşuna aktarılması yöntemi olan müşterek emanet değişen kamu hizmeti anlayışı ve koşullar ile birlikte uygulanması sona erdirilen yöntemlerden biri haline gelmiştir. Aynı şekilde iltizam usulü de günümüzde belediyelerin kamu hizmeti sunma yöntemleri arasında fazlaca yer bulan bir yöntem olmaktan çıkmıştır (Günday, 2004).

Belediyelerin geleneksel anlamda kamu hizmeti sunma yöntemlerinden en yaygın olanı ruhsat ve izin usulüdür (Altın, 2013). Bu usul kamu hizmetlerinin özelleşmesi konusunda etkili bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Buna göre belediye gerekli gördüğü hizmetleri ruhsat dahilinde özel sektöre devrederek hizmetin topluma ulaşmasını sağlayabilir. Ruhsat yönteminde kamu idaresi kamu hizmetini özel kişiye tek taraflı olarak bir şart işlem şekline gördürtmektedir (Kalabalık, 2004). Bu şekilde kamu hizmetinin devlet ağırlıklı yürütülmesi anlayışının geleneksel hizmet sunma yöntemleri için oldukça geçerli bir unsur olduğunu görmek mümkündür.

Geleneksel düzeyde uygulanan usullerden bir diğeri olan imtiyaz usulü ise yine belediye ve özel kişi arasındaki bir anlaşma sonucu ortaya çıkan hizmetleri kapsamaktadır. İmtiyaz usulünde belediyeler; özel bir kişiye kar, zarar, hasar gibi bütün yükümlülükler özel kişide olacak biçimde hizmeti devreder. Yap- İşlet- Devret modeli ise günümüzde belediyeler ve kamu kuruluşlarında en sık başvurulan kamu hizmeti sunma yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle köprü, havalimanı, yol, baraj gibi maliyetli hizmetlerin gerçekleştirilmesi için kamu kuruluşlarınca kullanılan bu usul belediyelerin hizmet sunma yöntemleri arasında önem teşkil eden bir yere sahip olmuştur.

Yap- İşlet- Devret modelinde özel kişi hizmeti sözleşme ile belirlenen bir süre boyunca üzerine alarak gerçekleştirir ve sonunda yeniden bedelsiz olarak kamuya devreder. Sözleşmede belirlenen süre boyunca gerçekleştirilen hizmetin kârı ve zararı özel kişiye ait olmaktadır (Gözler, 2008).

Belediyelerin kamu hizmeti sunma biçimlerinin geleneksel usulleri bu şekilde iken teknolojik, ekonomik ve sosyal değişimler sonucu ortaya çıkan yeni gereksinimler bu klasik usullerin kimi zaman yetersiz kalmasına yol açmaya başlamıştır. Bu durum ise devletin diğer kurumlarında olduğu gibi kamu hizmeti sağlayıcısı olarak görülen belediyelerde değişikliklere ve gelişmelere açıklık gereğini doğurmaktadır. Aksi takdirde hizmetten tatmin olduğunu hissetmeyen toplumun yaşantısında aksaklıkların meydana gelmesi mümkün hale gelmektedir.

3. BELEDİYELERDE KATILIMCI DEMOKRASİ ANLAYIŞI

3.1 Demokrasi Kavramı Ve Katılımcı Demokrasi

Demokrasi, antik çağlardan itibaren üzerine sıkça düşünülen ve çalışılan bir kavramdır. Sözcük kökenine bakıldığında demokrasinin, halk ve iktidar anlamlarını taşıyan iki Latince sözcüğün bir araya gelmesi ile oluşturulduğu görülmektedir. Buradan hareketle demokrasi en basit hali ile halk egemenliği, halk iktidarı anlamına gelmektedir (Ejder, 1996). Halkın yönetimde etkin bir biçim rol aldığı bir siyasal düzen olarak demokrasi; yüzyıllar boyunca özellikle batılı düşüncenin en temel ideallerinden biri haline gelmiştir (Kuçuradi, 1998).

Tunç (2008)'a göre demokrasi idealinin ortaya çıkışında eski Yunan sitelerinde uygulanan yönetim şekli etkili olmuştur. Atina sitelerinde halkın önemli konulardaki devlet kararlarının alınması sırasında aldığı rol demokrasinin en temel örneklerinden birini oluşturmuştur. Bu sistemde halk, bir meydanda toplanarak ortak kararlarını yöneticilere bire bir iletebilme imkanına sahiptir. Böylece yönetim ile ilgili kritik konulara toplum bire bir etkili olmaktadır (Tunç, 2008). Bu dönemde uygulanan yaş ve cinsiyet kısıtlamaları ise demokrasinin gelişimi çerçevesinde yerini daha özgürlükçü ve eşitlikçi politikalara bırakmıştır. Zira antik dönemde bahsi geçen toplantılara yalnızca belli bir yaşın üzerinde ve erkek bireylerin katılım gösterdiği bilinmektedir.

Çok eski çağlardan bu yana siyaset, sosyoloji, felsefe gibi dalların önemli konularından biri olan demokrasi ile ilgili literatür taramalarında farklı tanımlar ile karşılaşmak mümkündür. Yapılan bu tanımlardan bazıları ise şöyle sıralanabilir:

Kelsen'e göre demokrasi, "iktidarın objesi ile süjesinin yönetenler ile yönetilenlerin benzerliğini, halk tarafından halkın hükümetini ifade eden" bir kavramdır. Schumpeter demokrasiyi politika uygulamaları yapmak için halkın desteğini kazanmak amacı güden bir yarışın ardından elde edilen kurumsal düzenlemeler olarak tanımlamaktadır. Duverger ise demokrasinin yöneticilerin seçim yolu ile halk tarafından seçildiği bir rejim olduğunu söylemektedir. Bu noktada bir diğer önemli

filozof Kant'ın demokrasi ilgili ortaya attığı sorulardan biri olan, demokrasinin bir devlet biçimi mi yoksa bir kamu yönetimi usulü mü olduğu ise önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Kuçuradi, 1998).

Lijphartve diğerleri (1988)'e göre demokrasi; millet dışında herhangi başka bir otoritenin kabul edilmediği ve tamamen toplumun beklentilerince şekil alan bir yönetim şeklidir. Varlık ve Ören (2003) yaptıkları çalışmada demokrasiyi halk egemenliğinin etkili olduğu, iktidarın kaynağının bu halk egemenliğine dayanan, yöneten ve yönetilen özdeşliğini sağlamak amacı güden, özgürlükçü ve eşitlikçi bir yönetim biçimi olarak tanımlamaktadır. Diğer tanımlamalara göre ise demokrasi kavramı; ulusal egemenliğin temelini oluşturması ve siyasal temsilin açıklanması için devlet yapılanmasının meşrulaştırılması için bir araç olarak görülmektedir (Çukurçayır, 2008).

Yapılan tanımlar da göz önüne alınarak son aşamada demokrasinin; yüksek halk etkisi ve egemenliğine dayanan; kamusal ve siyasal düzeyde toplumun belirleyici olduğu ve halkın kendini yönetmesine dayanan bir yönetim anlayışını ifade ettiği söylenebilir. Bahsedildiği üzere çok eski bir kökene sahip olan bu kavramın uygulama alan ve biçimlerinin yıllar için çeşitli değişikliklere uğradığı görülmektedir. Ortaya çıktığı batı toplumunda tarihsel gelişimi incelendiğinde; toplumların geçirdikleri farklı süreçler, demokrasi anlayışının da değişmesinde etkili bir unsur olagelmiştir. Bu değişimler demokrasiye farklı anlamların yüklenmesine ve işleyiş biçiminde farklılaşmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Tunç, 2008).

Özellikle Antik Yunan'ın ardından Batı dünyasında demokratik işleyişler konusunda büyük değişimler yaşandığını söylemek yanlış olmayacaktır. Doğrudan demokrasinin var olduğu Antik Yunan'dan sonra yönetim değişerek feodal düzenin etkili olması ve ardından Avrupa'da merkezi krallıkların güç kazanması demokrasi algısını derinden etkilemiştir. Ancak Rönesans, Reform hareketleri, ardından merkezi krallıkların savaşlar sonucunda ciddi güç kaybına uğraması ve ulus-devlet anlayışının ortaya çıkmasının ardından demokrasi fikri yeniden batıda güç kazanmayı başarmıştır. Özellikle son yüzyılda demokrasi batı için önemli bir ideal haline gelmiş ve demokratik unsurların güçlendirilmesi için kurumsal ve toplumsal düzeyde ciddi adımlar atılmıştır (Kuçuradi, 1998). Demokrasilerde siyasal yönetimin kaynağı halktır ve egemenlik yalnızca halka aittir. Bu durum demokratik yönetim biçimine sahip olan devletlerin anayasalarında da açıkça belirtilmektedir (Çukurçayır, 2008).

Hem bir yönetim biçimi hem de bir devlet düzeni olarak görülen demokrasinin belli hedef ve özellikleri bulunmaktadır. Demir (2010)'e göre bu hedeflerin esasını özgürlük, eşitlik, halk egemenliği, siyasal temsil ve katılım haklarının bulunması oluşturmaktadır. Demokrasi fikrinin bu hedefleri ise nihai olarak ideal demokratik düzeni öngören katılımcı demokrasi fikrinin etkin olması sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Kökene klasik demokrasi anlayışına uzanan katılımcı demokrasi fikri; halk egemenliği, katılımcı vatandaşlık, ortak fayda ve uzlaşma gibi konuların son yüzyılın değerleri doğrultusunda yeniden anlamlandırılması ve böylece en işler demokratik düzenlerin ortaya çıkarılmasını hedefleyen bir düşüncenin sonucu olarak geliştirilmiş bir kavramdır (Yaman,2018).Bu kavram; demokrasinin halk üzerine kurulan egemenlik anlayışının bir adım ileriye götürülerek halkın etkin katılımını ve yönetimde daha aktif olarak söz sahibi haline gelmesi gereğini savunmaktadır. Böylece halk, kendini ilgilendiren konularda siyasi katılım göstererek ideal demokratik düzenin etkili bir parçası haline gelmektedir.

Schumpeter (1950)'e göre katılımcı demokrasi; vatandaşların kamusal işler ile ilgili düşüncelerini ifade edebilmelerini, karar aşamasında katılımlarının artırılmasını ve böylece oy verenlerin etkinlik alanlarının genişletilmesi esasına dayanan yönetim şeklidir. Katılımcı demokrasi; siyasi irade, siyasal iktidarın oluşması ve karar aşamalarının ortaya çıkması süreçlerinde oy kullanma hakkına sahip olanların iradesinin bir parçası haline geldiğini öngörür.

Katılımcı demokrasinin işleyebilmesi için Şentürk (2008)'e göre halka dair tüm unsurların görüş beyan edebilme, eleştirebilme ve kendi görüşlerini savunabilmesine olanak sağlayacak özgürlükçü, eşitlikçi bir ortamın yaratılması gerekmektedir. Almond ve Verba (1980) ise siyasal sistemlerin meşruluk krizleri ile karşı karşıya kalmamak için halkın katılım alanını genişletmeleri, yoğunlaştırmaları ve katılımı yasal olarak güvence altına almaları gerekliliğini savunmaktadır. Böylece halkın tıpkı Antik Yunan devletlerinde yürütülen doğrudan demokrasilerde olduğu gibi siyasal katılımının maksimum seviyeye çıkarılması mümkün olacaktır.

Çobanoğulları ve Yereli (2017)'ye göre katılımcı demokrasi yalnızca siyasi bir araç değil aynı zamanda halkı yakından etkileyen ve vatandaşların yaşantıları ile bütünleşen bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcı demokrasinin hayata

geçirilebilmesi için vatandaşların bilinç düzeylerinin değişmesi ve gelişmesi gerekliliği de bu noktada önemli bir etken oluşturur. Vatandaşların özerk ve gelişmiş düşünebilme ve davranabilme yeteneği de katılımcı demokrasinin gerçekleşmesi için önemli bir unsurdur (Sarıbay, 2014). Yapılan çalışmalarda bilinç düzeyi gelişen halkın ilgili politikalar hakkında düzenli olarak söz sahibi olması ve etkin katılım göstermesi katılımcı demokrasi anlayışının bir gerekliliği olmakla birlikte son dönemde oldukça desteklenen bir tutum olarak görülmektedir (Subay, 2019).

Literatür taramalarında katılımcı demokrasinin iki temel ekolde değerlendirildiği görülmektedir. Bu ekoller normatif toplum kuramı ile ampirik-analitik kuram olarak adlandırılmaktadır. Schmidt (2002)'e kavram; şekil, koşullar, ve sonuçlar doğrultusunda normatif okula ile daha çok ilişkilendirilmektedir. Kamusal süreçlere daha çok katılım, uzlaşma ve uyuşma gibi etkenler bu noktada ön plana çıkan etkenlerdir (Çobanoğulları ve Yereli, 2017).

Temsili demokrasinin uygulamada etkin eleman olması beklenen birey unsurunu pasif hale getirmesi katılımcı demokrasi fikrinin öneminin artmasına neden olmuştur. Bu nedenle Wolf (1970)'a göre yönetimler yeni düzende kendilerini teknoloji ile bütünleştirerek katılımcı demokrasi uygulamalarını güçlendirme yoluna gitmelidir (Akt. Çobanoğulları ve Yereli, 2017). Katılımcı demokrasi; vatandaşların sürekli eğitim ve gelişimini sağladığı gibi onlara yeni sorumluluklar yükleyerek siyasal süreçlerde yönetim ile birlikte iş yapabilme olanağını sunmaktadır. Faydalarının yanı sıra bazı çalışmalarda katılımcı demokrasinin çoğunluğun yönetsel gücünü arttırdığı şeklinde eleştiriler ile karşılaşmak da mümkündür (Subay, 2019).

Yukarıda gelişimi ve faydalarına değinilen katılımcı demokraside halkın siyasal katılımının sağlanması için çeşitli kanallar bulunmaktadır. Bu kanallar yerelden merkeze doğru ilerleyen bir sıra ile ilerlemektedir. Yerel yönetimler, katılımın üst düzeye çıkarılması için ilk basamak olup halkın en rahat ulaşabildiği siyasi ve idari birimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun dışında sivil toplum kuruluşları da katılım noktasında ön plana çıkan unsurlar arasında yer almaktadır. Subay (2019)'a göre Sivil toplumun geliştirilmesi ve temsili demokrasinin yetersiz kalması sonucunda katılımcı yaklaşım demokrasi anlayışının yapıtaş haline gelmesine zemin hazırlamıştır.

3.2 Katılımın Demokratik Nitelikleri

Katılım; kelime anlamı olarak iştirak, bir düşünce ya da ise katılma işi olarak tanımlanabilir (TDK, 2019). Siyaset biliminin bir kavramı olan katılım kavramı ise bireyin kendi ile ilgili konularda izleyici durumundan daha aktif bir konuma gelerek çevresel, siyasal, fiziksel ve daha başka düzeylerde yönetimde söz sahibi olması ve işbirliğine gitmesidir (Kaypak, 2012). Başka bir deyişle katılım; vatandaşların devlet düzeyinde verilen kararları etkileyebilmesi, çevre planlamaları ve programlar konusunda daha etkin bir rol üstlenmesi ile ideal demokratik düzenleri hazırlayan bir kavram olarak ifade edilebilir.

Demokrasinin yüzyıllar süren gelişimi incelendiğinde katılımın demokratik devletlerde vazgeçilmez bir unsur olduğu görülmektedir. İlk başlarda doğrudan vatandaşın devlet işlerine dahil olduğu ve katılımın bu şekilde gerçekleştiği yapılan çalışmalarda ifade edilmektedir. Ancak küreselleşme olgusu, artan nüfus ve siyasi tarihin değişken yapısı doğrudan demokrasilerin yerini temsili demokrasi uygulamalarına bırakmıştır. Bu durum ise katılım kavramının temsili demokrasilerde güçlendirilmesi gereğini ortaya çıkarmıştır. Zira temsili demokraside katılım güçlendirilmediği müddetçe halk; yalnızca oy vererek yönetim içinde görece pasif bir konuma gelmiştir. Bu durum ise katılımcı demokrasi fikrinin güç kazanmasına ve vatandaşın siyasi alanda daha aktif bir rol almasını sağlayacak, ona yeni sorumluluklar yükleyecek daha sistemli bir yönetim anlayışının geliştirilmesini gerekli hale getirmiştir (Yaman ve Küçükşen, 2018).

Kapani (2004)'ye göre temsili demokrasilerde yer alan sınırlandırılmış katılım unsurlarının kurumsal ve yasal uygulamalar ile giderilmesi; demokrasinin işlerliğini arttırarak vatandaşların daha çok söz sahibi olma isteklerinin de tatmin edilmesi için önemli bir adımdır.

Mikro demokrasiler için katılım, temel bir kavramdır ve demokrasilerin altyapısının oluşturulması için gerekli görülmektedir (Oruç ve Bayrakçı, 2018). Katılımın arttırılması bireylerin demokrasi inancını arttırırken aynı zamanda onlara denetleme, uygulama ve karar verme noktalarında çeşitli misyonları yüklemektedir. Seçilmiş veya atanmış kamu görevlileri üzerinde bahsi geçen sorumluluklara sahip olan yurttaşların demokrasi duyguları gelişmekte ve bu da yönetimlerin demokratik

özelliklerinin daha sağlam temellere oturmasına olanak sağlamaktadır (Oruç ve Bayrakçı, 2018).

Çitçi (1996)'ye göre katılım“kamu siyasalarının belirlenmesinde ve uygulanmasında ve denetlenmesinde yer alma” olarak tanımlanmaktadır. Bu bilgiden hareketle katılım; yurttaşların dolaylı ya da doğrudan olarak siyasal sisteme etki etmesine imkan sağlayan, onları karar mekanizmalarının bir parçası haline getiren ve olgunlaştırma ve uygulanma aşamalarına katkıda bulunmasını öngören bir siyaset terimidir (Demir ve Acar, 1997). Bu durumda katılımın, demokrasinin işleyişinin önemli bir parçası olarak hem yönetsel hem de bireysel düzeyde ön plana çıkan kavramlardan biri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Literatür tarandığında katılımın demokrasinin temel kavramlarından biri olduğu sonucuna varılmaktadır. Oy verme işleminin ardından yurttaşın misyonu sonra ermez. Bireyin kendini yönetecek kişi ve kuruluşların uygulamalarında, karar verme süreçlerinde söz sahibi olması demokrasinin önemli bir ayağını oluşturmaktadır (Demir, 2010). Bu anlayışa göre vatandaşların çeşitli örgütler aracılığı ile kamu düzeyinde alınan idari ve siyasi kararları etkileyebilmesi ve değiştirebilmesi demokrasinin esaslarından biridir.

Katılımın diğer özellikleri ise süreklilik, geniş kapsamlı etki, gönüllülük esası ve bireysel olmayan, toplum çıkarlarını gözetten bir geniş görüşlülük olarak ifade edilebilir (Kent Şurası, 2009). Ayrıca demokratik ilkelere uygun olarak katılım süreçlerinde vatandaşların din, dil, ırk vb. gibi konularda ayırım gözetmeksizin eşit haklara sahip olması da katılımın temel özelliklerinden biridir (Pektaş ve Akın, 2010). Sarıbay (1991)'a göre de katılımın gerçekleşmesi ile toplumsal hedefler; vatandaş ve yöneticinin bir arada karar alması ile belirlenmektedir. Yönetilen bireylerin yöneticiler üzerinde daha aktif bir etkiye sahip olması yolu ile demokrasinin işlevselliğinin artırılması katılımın geliştirilmesiyle mümkün hale gelmektedir (Oruç ve Bayrakçı, 2018).

Demokratik katılımın gerçekleştirilmesi için geçmişten günümüze farklı yöntemlere başvurulmuştur. Geleneksel katılım yöntemlerinin yanı sıra gelişen dünyanın getirileri olarak ortaya yeni yöntemler de çıkarılmış. Katılımın en klasik yollarından olan; yerel seçimler bahsi geçen geleneksel yöntemlerin başında gelir. Bunun yanı sıra referandumlar da yurttaş katılımının önemli bir unsuru olarak karşımıza

çıkılmaktadır (Yaman ve Küçükşen, 2018). Geleneksel yöntemlerin dışında devlet ve demokrasi fikirlerinin değişime uğraması sürecinde ortaya çıkan başka birtakım katılım yöntemi ile karşılaşmak da mümkündür. Bu yöntemlere örnek olarak ise halk meclisleri, yurttaş kurulları, kent konseyleri, ihtisas komisyonları ve meclis toplantılara katılma hakkı gösterilebilir. Ayrıca sivil toplum kuruluşları siyasal katılımın en önemli kanallarından biri olarak sayılmaktadır (Yaman ve Küçükşen, 2018).

Katılım, ulusal ve yerel düzeyde gerçekleştirilebilen bir iş olarak Devletin bütün kurumlarını ilgilendiren bir kavramdır. Özellikle yerel yönetimler bireylerin siyasi katılım gösterebilmesi için en uygun ortam olarak görülmektedir (Oruç ve Bayrakçı, 2018). Yapılan çalışmalar, katılımcı anlayışın benimsendiği yerel yönetimlerde çalışanların ve bölge halkının motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Vatandaşların siyasi katılım sağlayabilecekleri ilk birim olarak yerel yönetimlerin katılımcı demokrasi konusundaki önemi de bu şekilde ortaya çıkmaktadır.

Genel olarak özetlenecek olursa katılım, demokrasinin en önemli ilkelerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Demokratik toplumlarda özellikle yerelden başlamak suretiyle katılımın artırılması için yoğun çalışmalar yürütülmektedir. Bu sayede halkın yönetim konusunda etkin bir role sahip olması ve yönetilenlerin devlet yönetiminde bir karar mekanizması haline gelmesi olası hale gelmektedir.

3.3 Yerel Yönetimler-Demokrasi İlişkisi

Yerel yönetimler, demokratik sistemlerde kamu hizmetlerinin halka ulaştırılmasını sağlamak ile birlikte demokrasi faaliyetlerinin daha sağlıklı bir biçimde yürütülmesi amacını da taşımaktadır. Yerel siyasetin niteliği ekonomik, yönetsel, siyasal ve demokratik boyutlarda halkın yaşam kalitesinin artırılması olarak açıklanabilir (Çukurçayır, 2008). Bulunduğu bölgenin halkı ile bire bir iletişim içinde olma özelliğine sahip olan bu yönetim mekanizması, katılımın gerçekleşmesi ve vatandaşların kararlara dahil olması noktasında oldukça geniş bir etki alanına sahiptir. Aynı zamanda siyasal katılım, yerel ve merkezi yönetimler arasında bir bütünleştirici unsur olarak da görülmektedir (Çukurçayır, 2008).

Akdoğan (2008)'a göre katılımın geliştirilmesi ve demokratik niteliklerin artırılması, yerel yönetimlerin güçlenmesi için gerekli olan unsurlar arasında yer almaktadır. Halkın etkin olarak katılım gösterdiği yerel yönetimlerin işleyişleri daha sağlıklı bir biçimde olmakta ve demokrasilerin gelişmesine zemin hazırlamaktadır. Demokratik Yerel yönetimlerin ilk ayağı ise yöneticilerin halk oyları ile seçilmesidir. Ardından halk meclisleri, sivil toplum örgütleri, halka açık meclis toplantıları veya kent konseyleri gibi yollarla vatandaşların bire bir katılım sağlayacağı kanalların açılması gerekmektedir. Ayrıca değişen teknoloji ile entegre edilmiş bir yönetim biçiminin benimsenmesi de güçlü yerel yönetimlerin ortaya çıkması için önem taşımaktadır.

Tekeli (2004)'ye göre ancak çoğulculuk, siyasi katılım, demokratiklik gibi konularda gelişmiş bir toplumda demokratik bir yerel yönetim anlayışı yer edinebilmektedir. Buradan hareketle demokrasi anlayışının ulusal düzeyde etkili olmasının yerel düzeyde gelişmenin de bir etkeni olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bir başka açıdan ise yerel siyaset de; sivil kültürün ve demokrasinin güçlenme alanı olarak görüldüğünden kamuoyu oluşturma, doğrudan katılım, itiraz ve protesto gibi yollarla ulusal demokrasiye katkıda bulunan bir unsur olma özelliği taşımaktadır.

Demokrasinin gerekleri arasında yer alan katılımcılık ve çoğulculuk; yerel yönetimlerde, seçimler, halkın yerel hizmetler ile ilgili projelerinin değerlendirilmesi ve projelendirilmesi, bilgilendirme ve enformasyon ağları ve halkla ilişkiler uygulamaları ile hayata geçirilmektedir. Yerel iletişim kanalları (Tv, Radyo, vb.) ve sosyal medya gibi mecralar kullanılarak iletişim ağlarının güçlendirilmesi de yerel yönetimlerin demokratikliği bağlamında bir güçlendirme aracı olarak görülmektedir.

Yerel yönetimler halkın; seçme ve seçilme olguları ile tanıştığı, demokratik kültürü benimseyerek demokrasinin getirdiği yükümlülükleri gerçekleştirdiği alan olması bakımından da önem taşımaktadır (Dursun, 2008). Yerel yönetimlerin demokratik siyasi kültürün oluşması ve geliştiği bir alan olduğu ve bu şekilde ulusal düzeyde demokratik yaklaşımların önem kazandığı da yapılan çalışmalarda belirtilmektedir.

Dursun (2008)'a göre yerel yönetimlerin demokrasiye olan en önemli katkılarından biri de ifade özgürlüğünün bir uygulama alanı haline gelmeleridir. Katılım gösterirken oy verenlerin siyasi kararlar üzerinde olumlu ya da olumsuz fikir beyan edebilmeleri, protesto ve eleştiri ortamının bulunması, yerel yönetimin kendilerini

ilgilendiren politika ve programlarını değiştirebilme ve itiraz edebilme haklarına sahip olmaları ifade özgürlüğü alanını ifade eden örnekler olarak gösterilebilir. Bu durumda yerel yönetimlerin demokrasinin temel ilkelerinden olan çoğulculuk, özgürlük ve eşitlik gibi kavramların hayata geçirilmesi için uygun bir ortam oluşturduğu söylenebilir. Pustu (2005)'ya göre de yerel düzeyde yönetim; halkın özyönetim bilincini edinmesi ve yönetime aktif bir biçimde katılması için etkin bir alan yaratmaktadır.

Bu bilgilerden hareketle yerel yönetimlerin demokratik ve siyasi katılımın güçlenmesi doğrultusunda çalışmalar yürütmesinin bir gereklilik olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir. Mahalli idare kurumlarının yanı sıra katılım konusunda bilinçli ve istekli vatandaşların da bulunması da yerel siyasette demokratikleşme ve gelişim sürecini hızlandıracak bir unsurdur (Dursun, 2008). Yerel yönetimlerin halk ile bütünleşik ve şeffaf bir politika izlemesi yurttaşların katılım konusunda eğitimli ve bilinçli hale getirilmesi de bu noktada ön plana çıkan etmenler arasında yer almaktadır. Bu noktada; kısaca yurttaşların siyaset alanında bilgi sahibi olması olarak tanımlanabilecek olan siyasal toplumsallaşma sürecinde yerel yönetimlerin etkilerine değinmek yerinde olacaktır. Dursun (2008)'a göre yerel yönetimler; vatandaşların siyaset kurumları ile bire bir etkileşim içinde bulunduğu ilk basamak olduğundan, siyasi alanda bilgilendirme kültürlenme açısından demokrasinin vazgeçilmez alanlarından bir olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kısaca özetlenecek olursa; yerel siyaset, demokrasi işleyişinin temel basamaklarından biri olarak katılım ve demokrasi açısından önemi inkâr edilemez bir yere sahiptir. Yurttaşların aktif katılım gösterebilmeleri, yönetime dahil olabilmeleri, yürütülen devlet politikalarının uygulamalarında yer alabilmeleri, itiraz ve protesto faaliyetlerinde bulunabilmeleri için yerel yönetimler işlevsel demokratik kurumlar olarak varlığını sürdürmektedir. Buradan hareketle yerel siyasete katılımın daha net bir biçimde anlaşılabilmesi için çalışmanın sonraki bölümlerinde yerel düzeyde demokrasi uygulamaları ve katılımın gerçekleştirilmesi için kullanılan yöntemler incelenecektir.

3.4 Yerel Katılım Yöntemleri

Katılım kavramının demokrasiler için önemi yapılan çalışmalarda sıkça vurgulanan bir durumdur. Son yıllarda demokrasilerin temel ilkeleri doğrultusunda katılımın

arttırılması için çeşitli yollara başvurulduğu da görülmektedir. Bu yolların kuramsal olarak hangi temellere dayandığını anlayabilmek için ise yerel katılım yöntemlerinin anlaşılması gerekmektedir. Daha sonraki başlıklarda demokrasinin katılım yöntemlerini sistemleştiren türleri hakkında kısaca bilgi verilerek daha sonra yerel düzeyde katılım yöntemleri ele alınacaktır.

3.4.1 Katılımcı demokrasi

Yerel katılım yöntemleri arasında yer alan katılımcı demokrasi; vatandaşların oy verme hakkını kullanmasının ardından da çeşitli yollar ile siyasi karar alma süreçlerine ve uygulamalara dâhil olması anlamına gelen bir kavramdır. Katılımcı demokrasi uygulamaları klasik demokrasi uygulamalarının idealleştirilmesini hedefleyen bir düşünce olarak ortaya çıkmıştır. Değişen dünya düzeninin bir sonucu olarak etkisiz kalmaya başlayan temsili demokrasiye bir alternatif oluşturan katılımcı demokrasi; vatandaşların yöneticilerin verdiği kararlar üzerinde etkili olabilmesi için uygun ortam yaratarak demokratik uygulamaların güç kazanmasına yardımcı olmaktadır.

Yaman (2018)' a göre katılımcı demokrasi; günümüzde Antik Yunan 'da uygulanan doğrudan demokrasi anlayışına en yakın düşünce ve uygulamaları içermektedir. Katılımcı demokrasinin amacı; demokratik yapıları en üst düzeyde katılımcı hale getirmek ve böylece çok da sağlıklı işleyen, halkın bire bir olarak yönetimin içinde olmasını sağlayacak bir ortam yaratmaktır. Böyle bir ortamda yurttaşların sorunlarını yöneticiler karşısında rahatça dile getirmesi, gereğini talep etmesi, süreci değiştirmek hatta durdurmak gibi olanaklara sahip olması mümkün hale gelmektedir. Bu sayede demokratik yapılar beklendiği üzere halkın etkin olduğu bir görünüme daha da yaklaşmaktadır.

Katılımcı demokrasi uygulamaları yerel yönetimlerde başlayarak ulusal düzeye ulaşan ve esnekliğin ön planda tutulduğu uygulamalardır. Yerel yönetimler halkın doğrudan siyasi katılım sağlayabileceği mahalle meclisleri ya da halka açık toplantılar gibi yollarla vatandaşları süreçlere dahil edebilmektedir (Sakinç ve Bursalıoğlu, 2014).

Katılımcı demokrasi; yönetimde bütün aktörlerin etkili bir biçimde yer almasını ifade eden yönetim kavramı ile de yakından ilgilidir. Yerel yönetimlerin hizmet kalitelerinin artması ve hizmetlerin beklenen seviyeye gelmesi için katılımcı

demokrasi etkili bir araç olarak kullanılabilir. Banger (2011)'a göre katılımcı demokrasi; seçmenlerin karar alma süreçlerinde yer alması ve kararları etkileyebilmesi, yönetim sırasında dengeleyici bir güç unsuru oluşturması ve vatandaşların yönetimlere karşı güvensizlik ve ilgisizliklerinin üstesinden gelinmesi yolu ile yönetişimde ciddi fayda sağlamaktadır.

- Katılımcı demokrasinin hâkim olduğu bir yerel yönetimde vatandaşların kolayca ulaşabilecekleri ve kendilerini ilgilendiren bütün yönetsel süreçler hakkında söz sahibi olacakları, çeşitli araçlar ve yollar bulunmaktadır. Bu noktada yerel yönetimlerin vatandaşın bilgilendirilmesi konusunda çalışmalar yürütmesinin gerekliliğini de vurgulamak yerinde olacaktır. Son olarak yerel yönetimlerde katılımcı demokrasi uygulamalarının gerçekleştirildiği bahsi geçen kanallar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Yaman ve Küçükşen, 2018):

- Yerel seçimler ve referandumlar
- Halk toplantıları
- Halk günleri
- Vatandaş kurulları
- Halka açık meclis toplantıları
- Yerel gündem 21
- Kent konseyleri
- Sivil toplum kuruluşları
- Kamuoyu yoklamaları

3.4.2 Klasik demokrasi

Klasik demokrasi denilince akla ilk olarak Yunan sitelerinde uygulanan doğrudan demokrasi uygulamaları gelmektedir. Bu uygulamada halk içinden belirli bir yaşın üzerinde ve erkek olan vatandaşlar bir meydana bir araya gelerek devlet ile ilgili konularda doğrudan oy kullanmak yoluyla etkili olmaktadır. Eski Yunan filozofları ve daha sonraki yıllarda yaşayan düşünürlerin pek çoğu doğrudan demokrasiyi ideal bir devlet düzeni olarak tanımlamaktadır (Kuçuradi, 1998). Ancak artan nüfus, büyüyen devletler ve son

aşamada küreselleşen siyasi sistemlerde doğrudan demokrasinin uygulanması mümkün olmaktan çıkmıştır. Bunun yerini ise yönetilenlerin kendileri ilgili kararları verecek olan kurum ve yöneticileri seçim yolu ile belirledikleri temsili demokrasi almıştır.

Temsili demokrasilerde halk yönetimde görev alacak kişilere oy verme yolu ile yetki vererek devletle ilgili kararların alınmasını sağlamaktadır. Ancak birçok siyaset bilimci ve düşünürü göre temsili demokrasi halkın yönetimde söz sahibi olabilmesi için yeterli gelmemekte ve bu nedenle demokrasi ile ilgili yeni arayışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu noktada ise halka bire bir katılım yollarını açan ve siyasi kararlarda vatandaşları daha etkin bir konuma getiren katılımcı demokrasi düşüncesi ortaya çıkmaktadır.

Klasik demokrasinin dayandığı temeller; özgürlük, eşitlik, çoğulculuk ve katılımcılıktır. Bu nedenle demokrasinin uygulandığı devletlerde halkın din, dil, ırk gibi ayrımlar olmadan yasa önünde eşit sayılması, ifade özgürlüğünün bulunması gibi haklar, anayasal yollarla güvence altına alınmaktadır (Demir, 2010).

3.4.3 Korumacı demokrasi

Batıda modern anlamda demokrasi düşüncesinin ortaya çıkmasının ardından gelişen süreçte kavram ile ilgili çeşitli anlam farklılaşmaları ortaya çıkmıştır. Bu anlam değişmelerinden biri de demokrasinin katılımı sağlayacak teşvik edici bir unsur olmasının yanı sıra aynı zamanda kendini devletten korumasını sağlayacak bir araç haline geldiğidir (Erdoğan, 2001). Bu düşünce, demokrasilerin halkın özgürlüklerini kısıtlayan durumların engellenmesinin önüne geçen bir anlayış olan korumacı demokrasi anlayışıyla örtüşmektedir.

Korumacı demokrasilerde demokrasiye ait kurumlar vatandaşın hak ve özgürlüklerinin kısıtlanmaması için kullanılan birer araç konumundadır. Vatandaşlar oy verme yolu ile siyasi katılım gerçekleştirdikten sonra mekanizmanın en temel görevi demokratik ilkelerin korunması haline gelmektedir. Birçok görüşe göre korumacı demokrasi katılım ve temsil noktasında yeterli görülmemekte ve kısıtlı bir alana sahip olduğu savunulmaktadır.

3.4.4 Çoğulcu demokrasi

Kaynak taramalarında çoğulcu demokrasi aynı zamanda batı demokrasisi olarak da adlandırılmaktadır. Çoğulcu demokrasi uygulamalarında yasalarca belirlenen koşulları sağlayan bütün vatandaşlar genel ve yerel seçimlerde oy kullanarak yöneticiler belirlemektedir. Çoğulcu demokrasilerde demokrasi bir ideolojiden çok bir yönetim biçimi olarak algılanmaktadır. Demokratik yollar ile yurttaşların refahlarının sağlanması çoğulcu demokrasinin ana hedefi olarak görülmektedir (Gözübüyük, 2006).

Genellikle ekonomik ve sosyal açıdan gelişmiş olan Avrupa ülkelerinde görüldüğünden çoğulcu demokrasi batı demokrasisi adını almıştır. Toplum yapıları ve sosyal farklılıklar ve ekonomi nedeniyle çoğulcu demokrasi uygulamaları her ülkede değişiklik gösterebilmektedir. Farklı devlet rejimleri ile uyumlaşan çoğulcu demokrasi; parlamenter sistem, başkanlık sistemi ya da meclis hükümeti gibi farklı yönetim biçimleri dahilinde uygulanmaktadır (Tunç, 2008).

Giritli ve Sarmaşık (2001)' a göre çoğulcu demokrasi; siyasal çoğulculuk, temsil, seçim ve çoğunluğun yönetme hakkı ilkelerine dayanmaktadır. Bu ilkelere göre çoğulcu demokrasilerde halk düşünce ve inançlarını özgürce ortaya koyabilirken kendini temsil edecek kişi ve kişileri oy verme yolu ile seçme hakkına sahip olmaktadır. Çoğunluğun yönetme hakkı ise oy çokluğunu sağlayan kesimin kamu idaresinin bir kısmını ele almasını ifade etmektedir. Çoğunluğun yönetimi anayasa ile sınırları belirlenen ve yargı denetimine tabi olan bir ilke olarak karşımıza çıkmaktadır (Gözübüyük, 2006).

Muhalefette bulunma özgürlüğü de çoğulcu demokrasinin dayanakları arasında yer alan önemli bir unsurdur. Bu ilkeye göre muhalefet iktidarda bulunan çoğunluk karşısında karşıt görüş ifade etmekte ve yasalar çerçevesinde çalışmalar yürütmekte özgürdür.

Demokrasinin en temelinde yer aldığı gibi temel hak ve özgürlüklerin korunması ile eşitlik ilkeleri; çoğulcu demokrasinin de temel ilkeleri arasında yer almaktadır (Tunç, 2010). Çoğulcu demokrasilerde halkın temel hakları anayasa ile güvence altına alınırken toplumun her kesiminden yurttaş, yasalar önünde eşit olarak algılanmaktadır.

Çoğulcu demokrasinin yerel düzeyde uygulaması ile yerel seçimlerle olmaktadır. Mahalli idareleri yöneticileri halk tarafından anayasalarda belirlenen süreler arasında oy verme yöntemi ile seçilmektedir. Yukarıda bahsedilen ilkeler uyarınca yönetici konumuna gelen kişi ve kurumların, daha sonraki süreçte de halkın katılımı ile, bölgeye hizmetler sunarak kalkınma ve refah ortamı yaratması çoğulcu demokrasinin hedefleri arasında yer almaktadır.

3.5 Belediyelerde Katılımcı Demokrasiye Katkı Sağlayan Yöntemler

Katılımcı demokrasinin yerel düzeyde uygulayıcısı olarak ifade edilebilecek belediyelerde halkın yönetime dahil olması için birtakım yöntemlere başvurulmaktadır. Bu yöntemler katılım konusunda halkın bilgi sahibi olması ve kendilerini ilgilendiren konularda görüş, eleştiri ve projelerini yöneticilere iletebilmesi açısından önem taşımaktadır. Bütün vatandaşların herhangi bir ayırım gözetmeksizin katılım göstermesi için geliştirilmiş bu yöntemlerden günümüzde etkili olarak kullanılmakta olan halk toplantısı, meclis toplantılarına katılım, kent konseyleri ve yurttaş kurulları aşağıdaki başlıklarda işlev ve özellik bakımından incelenecektir.

3.5.1 Halk toplantısı

Seçim ve referandum gibi klasik katılım yöntemlerinin yetersiz kalması durumu yerel katılımın artırılması için yeni yöntemlere başvurulmasını gerekli hale getirmiştir. Halk meclisleri de geliştirilen bu yeni yöntemlerden biri olarak halkın yönetime dahil olması için uygulanmaktadır. Temelinde bilgilendirme ve kültürlenme bulunan halk meclisleri yurttaşların katılım oranlarını arttırarak daha güçlü yerel yönetim mekanizmaları ortaya çıkarmayı hedeflemektedir.

Halk toplantılarının en önemli amacı halkın şikayet, sorun ya da yönetimden beklentilerine yöneticilere iletebilmesi olarak görülmektedir (Görün, 2006). Halk toplantılarında yöneticiler, bilirkişiler ve vatandaşların bir araya gelerek belde ile ilgili alınacak kararların demokratik bir tartışma ortamı içinde verilmesine olanak sağlanmaktadır. Görün (2006)'e göre halk toplantılarının yerel yönetimde meclis ve başkan tarafından alınan kararlarda önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Yaman ve Küçükşen (2018)'e göre de halk toplantıları; yönetim ile ilgili olarak halkın bilinçlendirilmesi ve bilgilendirilmesi katılımcı demokrasi anlayışı açısından önem taşıyan bir konudur. Halk toplantıları sayesinde yerel halk kendilerini yakından ilgilendiren konularla ilgili olarak fikir beyan edebilme ve belediyenin alacağı kararlarda etkin rol oynayabilme olanağına sahip olmaktadır. Konusunun uzmanı kişilerin, vatandaş ve yöneticilerin katılımı ile gerçekleştirilen halk toplantıları; yerel demokrasinin güçlenmesi ve yerel yönetimlerinin hizmet kalitesinin artması bakımından önemsenmesi gereken bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Usulen belirlenen gündem maddelerinin tartışmaya açılması ve ardından yerel topluluk üyelerinin yazılı ve sözlü olarak görüş beyan etmeleri biçiminde uygulanan halk toplantıları katılımcı demokrasi anlayışının en önemli örnekleri arasında yer almaktadır.

3.5.2 Meclis toplantılarına katılım

İlgili kanunun ilgili maddesi uyarınca belediyeler başkan ve belediye meclisi kanalı ile seçimle görev başına gelen nispi temsil organlarıdır (Göymen, 1999). Demokrasinin gereği olarak yönetim bölgesi ile ilgili verilecek sosyal, ekonomik ve yapısal kararlar meclisi oluşturan siyasi parti üyelerinin oyları doğrultusunda alınmaktadır. Bu şekilde seçmenler; oy vererek yetkilendirdiği kişiler tarafından temsil edilmektedir.

Yerel yönetimlerde halk temsilinin yalnızca oy vermek ile sınırlandırılmasının demokratik açıdan yetersiz kalması nedeni ile ortaya çıkan katılımcı anlayışın bir sonucu olarak vatandaşların bahsi geçen meclis toplantılarına katılım hakkı bulunmaktadır.

Halkın belediye meclis toplantılarına katılımı yönetim konusunda bilgi sahibi edinmeleri ve uygulamaları etkileyecek görüşlerini yönetime iletmeleri için uygun bir ortam yaratmaktadır (Görün, 2006). Meclis toplantılarına katılma yönteminin; yerel düzeyde vatandaşların şikâyet, dilek ve beklentilerini beyan edebilecekleri; demokrasinin temel getirileri olan hak ve özgürlükleri doğrultusunda yönetime yasal yollardan dahil olabilecekleri bir yöntem olduğunu söylemek mümkündür.

3.5.3 Kent konseyleri

Kent konseyi; belediyelerce uygulanan yerel katılım yöntemleri arasında yer alan ve bu yöntemler arasında daha büyük öneme sahip olduğu görülen bir mekanizmadır (Yaman ve Küçükşen, 2018). Kent konseyi, halk toplantıları ile benzerlik göstermesine karşın konseylerde halkın temsili noktasında etkin aktörün sivil toplum kuruluşları olması nedeniyle halk toplantılarından ayrılmaktadır.

Küreselleşmenin bir getirisi olarak artan sivil toplum hareketlerinin yerel düzeyde söz hakkına eriştiği kent konseylerinde halkın istek ve şikayetlerinin yöneticilere aktarılması ve projelerinin değerlendirilmesi yolu ile etkin bir katılım ortamı ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketler kent konseylerinin yerel katılım için son derece önemli olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Kent konseylerinin etkili bir biçimde çalışmalar yürütmesinin yerel yönetimlerin güç kazanması ile yakından ilişkili olduğu da yapılan çalışmalarca ortaya koyulmaktadır.

Türkiye’de kent konseyleri yerel katılımın en yüksek oranda gerçekleştiği yönetim araçlarıdır. Belediye Kanunu’na göre kent konseyinin amaçları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Belediye Kanunu, m.76):

- Kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin artırılması ve geliştirilmesi
- Kentin hak ve hukukunun korunması
- Sürdürülebilir kalkınma
- Sosyal yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerinin yürütülmesi
- Hesap verilebilirlik ve şeffaflık ortamının yaratılması
- Yerinden yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesi.

Çetinkaya ve Korlu (2010)’ya göre de kent konseyleri kentte yaşayan bireylerin buldukları kenti sahiplenmesi ve sorunlarının giderilmesi noktasında etkili olabildikleri, yerel düzeyde iletişimin ve hemşerilik hukukuna dayalı etkileşimin artırılması için çalışmalar yürüten önem bir katılım organıdır.

Kent konseyleri sosyal, kültürel, yapısal konularda olduğu gibi kentin ekonomik yapısında da çalışmalar yürüten bir mekanizmadır. Kent kaynaklarının doğru bir

biçimde kullanılması ve bu kullanımların saydamlık ilkesi çerçevesinde halkın bilgisine sunulması için kent konseyleri son derece etkilidir.

3.5.4 Yurttaş Kurulları

Belediyelerde katılımı gerçekleştirmek, arttırmak ve geliştirmek için uygulanan bir diğer yöntem ise yurttaş kurullarının hayata geçirilmesidir. Yurttaş kurulları özellikle toplumda ihmal görmekte olan grupların yerel katılımını arttırmak amacı ile oluşturulan katılım organlarıdır. Yardıma muhtaç kişiler, engelliler, yabancı uyruklu vatandaşlar, kadınlar ve çocuklar yurttaş kurullarının katılımında etkili hale getirmeyi amaçladığı gruplar arasında yer almaktadır (Görün, 2006). Bahsi geçen gruplar arasından seçilen temsilcilerin katılımı ile gerçekleştirilen yurttaş kurulları; daha çok danışmanlık işlevi görmektedir. Bununla birlikte yapılan çalışmaların karar alma süreçlerini etkilediği de uygulamalarda görülmektedir.

Yurttaş kurulları yolu ile toplumda sesini duyurmakta zorluk çeken bireylerin yöneticilere ve kamuoyuna sorunlarını ve dileklerini iletebilmeleri söz konusu olmaktadır. Yasa önünde eşitlik ilkesi gereğince katılımcı demokrasilerde herkesin yönetim sürecine dâhil olması beklendiğinden yurttaş kurulları siyasi katılımın geliştirilmesi için önem taşıyan bir organ olma özelliği göstermektedir.

Katılım yöntemlerinin etkili bir biçimde kullanılması mahalli yönetimlerin etki alanını arttırdığı gibi hizmet kalitesinin artması ve halkın kamu hizmetlerinden tatmin olması gibi sonuçları beraberinde getirecektir. Toplumun bütün kesimlerinden insanın yönetim süreçlerinde etkili olabilmesi aynı zamanda yerel demokrasinin de güç kazanması için önemli bir unsurdur. Katılımın üst düzeyde gerçekleştiği yönetimlerde yerel düzeyde başlayan demokratik güç ulusal boyutlara da ulaşarak genişlemektedir.

Demokrasinin etkin bir biçimde uygulandığı devletlerde yerel katılım yöntemlerinin geliştirilmesi ve artırılması beklenmekte olup sürecin yapılan uygulamalarla desteklenmesi de önem taşımaktadır. Aksi takdirde halkın yönetimin halkın beklentilerini karşılamayan ve kamu hizmeti tatmininin gerçekleşmediği bir devlet düzeninin ortaya çıkması gibi sorunlar ile karşılaşmak mümkündür.

4. KADIKÖY BELEDİYESİ KATILIMCI DEMOKRASİ UYGULAMALARI

4.1 Kadıköy Belediyesi'ne İlişkin Bilgiler

4.1.1 İlçenin coğrafi konumu

Kadıköy, İstanbul'un Anadolu Yakası'nda yer alan ilçesidir. Kocaeli Yarımadası'nın güneybatı kesiminde bulunan Kadıköy, batı ve güneyde Marmara Denizi, kuzeyde Üsküdar, kuzeydoğuda Ataşehir ve doğuda Maltepe ilçeleriyle çevrilidir. Marmara sahilleri boyunca Haydarpaşa'dan Bostancı'ya dek kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda yaklaşık 21 kilometrelik oldukça uzun bir sahil şeridine sahip olan Kadıköy'de kıyı şeridi ve buna paralel uzanan ana ulaşım güzergâhları yerleşme yapısını belirlerken, daha geride yer alan D-100 Karayolu ilçenin kuzey sınırını oluşturur.

Kadıköy'deki yerleşmenin başlangıcını oluşturan tarihsel çekirdek, Haydarpaşa Koyu ile Moda Burnu'nun oluşturduğu alanda yer almaktadır. İlçeye adını veren yerleşme merkezi ve asıl Kadıköy semti kabaca kuzey ve kuzeydoğuda demiryolu, doğuda Kurbağalıdere ve Kalamış Koyu, batıda ise Marmara Denizi ve Haydarpaşa Koyu'nun sınırladığı bir alan olarak düşünülebilir. Bugün bu alan Kadıköy Çarşısı, Yeldeğirmeni ve Moda gibi tarihi yerleşme alanlarını da içeren Rasimpaşa, Osmanağa ve Caferağa mahallerinden oluşmaktadır.

Kadıköy, ancak 19. yüzyıl'da sürekli iskân sahası haline gelip İstanbul kentiyle bütünleştiğinden, İstanbul'un diğer tarihi semtlerine nazaran şehir tarihi içinde oldukça genç bir yerleşme olarak kabul edilebilir. Bununla birlikte Anadolu Yakası'nın en eski yerleşim birimlerinden olan Kadıköy bugün de yakanın en işlek noktası durumundadır.

Kadıköy ilçesi kent ulaşımı açısından önemli bir konuma sahiptir. İstanbul'un çeşitli semtlerini birbirine bağlayan bazı ana ulaşım yolları Kadıköy İlçesi'nden geçer. Ayrıca 2015 yılında gerçekleştirilen "İstanbul'da Yaşam Kalitesi Araştırması"nda tüm ilçeler arasında 2. sırayı almıştır.

4.1.2 İlçenin tarihi

Kadıköy'ün kuruluşu İstanbul'un kuruluşundan çok daha eski yıllara dayanır. Fikirtepe'de 1942 ile 1952 yılları arasında yapılan kazılarda MÖ 3000 yıllarına ait aletler ve insan iskeletleri bulunmuştur. Ayrıca balık, köpek, koyun, keçi kemiklerine rastlanmıştır. Bulunan araçlar arasında taştan çekiç, kemik, keramik, taş ağırşakları, bronz eserler, inci taneleri, firuze taşından eserler de vardır. Moda Burnu'nda Kalkedon kentinde Fenikelilerden kalma kandiller, vazo kırıkları, öküz heykeli, pişirilmiş balıktan sakallı erkek başı, Kalkedonya Kitabesi'nin yazıldığı bronz levha bulunmuştur.

Fikirtepe'deki Karhadon, Moda Burunu'ndaki Kalkedon kentleri, Fenikelilerin Karadeniz kıyılarında kurdukları kentlere hareket etmek için durma, gereksinimlerini tamamlama merkeziydi. Antik Yunan halklarından Megaralıların, bugünkü Moda, Bahariye semtleri ve Mühürdar Caddesi'nin bulunduğu bölgede Kalkedon'u kurduklarını, Antik Çağ yazarlarından Thukididis ile Plinius, Herodot ve Ksenofon da yazmışlardır (Sevgi, 2003).

Kalkedonya 561 yılının 21 Mart'ında Arapların saldırısına uğramış, Haçlı savaşlarında da Haçlı orduları birkaç kez Kalkedonya'yı işgal etmişlerdir. 781 yılında Abbasi Devleti Halifesi Harun Reşit'in komutanlarından Malatyalı Battal Gazi Kalkedonya'yı almış, bu tarihten sonra Kalkedonya adı yerine Gaziköy adı kullanılmaya başlanmıştır.

Kutalmışoğlu Süleyman Şah 1080 yılında Kalkedonya'yı Anadolu Selçuklu Devleti'ne katmış, fakat bir süre sonra son kez Bizanslıların eline geçmiştir. 1096 yılında Haçlı orduları Kalkedonya'dan Asya'ya geçmiş, daha sonra 1204 yılında dördüncü Haçlı seferinde Haçlı orduları Kalkedonya'yı İstanbul ile birlikte işgal etmişlerdir.

Kadıköy 1353 yılında Orhan Bey zamanında Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılmış, Fatih Sultan Mehmet 29 Mayıs 1453'te İstanbul'u aldığı sırada Kadıköy'ün yönetimini İstanbul Kadısı Hızır Bey Çelebi'ye verilmiştir. Bu tarihten sonra da ilçe Kadıköy adıyla anılmıştır. Kadı Hızır Bey zamanında ilçede sekiz yüz ev bulunmaktadır. Evliya Çelebi Seyahatname'sinde, onun yaşamış olduğu 17. yüzyılda Kadıköy'ün bir Müslüman mahallesi, yedi Rum mahallesi, altı yüz bağı bulunduğu, yeldeğirmenlerinin işlemekte olduğu yazılıdır. Merdiven Köyünde Şahkulu ve

Göztepe'de Gözcübaba isimli Bektaşî Tekkeleri bulunmaktadır. 18. yüzyıldan itibaren kent genişlemiş, yazlık semtler oluşmuştur.

Tanzimat devrinde Kızıltoprak, II. Abdülhamit zamanında Fenerbahçe semtleri yerleşme alanı olmuş, yeni köşkler ve binalarla süslenmiştir. Tanzimat Devrinde belediye işleri İstanbul Şehir Emaneti'ne bağlıyken, 1869'da Kadıköy, Üsküdar Sancağı'na bağlanmıştır.

I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti yenilince 30 Ekim 1918 Mondros Ateşkes Antlaşması uyarınca 13 Kasım 1918'de İstanbul ve Kadıköy'e İngiliz, Fransız, İtalyan ve Amerikan askerleri tarafından işgal edilmiştir. İlçenin çeşitli yerlerine kendi askeri karakollarını kuran yabancılar yönetimi ellerine almışlardır. Nihayet Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanması ve Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanması üzerine beş yıl kadar süren işgal günleri sona ermiş, İstanbul ile birlikte Kadıköy de 6 Ekim 1923'te Kurtuluş Gününün sevincini yaşamıştır.

4.1.3 İlçenin idari sınırları ve gelişimi

1869'dan 1930'a kadar Üsküdar Sancağı'na bağlı olan Kadıköy, 23 Mart 1930'da ilçe yapılmıştır. Kadıköy İlçesi'nin eskiden iki bucağı bulunmaktadır. Erenköy ve Kızıltoprak bucaklarına daha sonra Merkez Bucağı da eklenmiştir. Daha önce İstanbul Belediyesi'ne bağlı bir şube olan Kadıköy Belediyesi, 1984'te yapılan bir düzenlemeyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı bir ilçe belediyesi durumuna getirilmiştir.

İlçe sınırları içindeki Bahariye, Mühürdar, Moda, Göztepe, Erenköy ve Bostancı'da 1950'lere değin bahçeli köşkler çoğunluktadır. Ancak bunlar çok seyrek bir yerleşim dokusu oluşturmaktadır. 1930'larda Kadıköy ile Bostancı arasında yeni yapılar belirmiş, eskiden yoğun bir bitki örtüsüyle kaplı olan bu kesimdeki Bağdat Caddesi ile demiryolu boyunca bahçe içinde iki katlı villalar inşa edilmeye başlanmıştır.

1950'lerden itibaren Kadıköy yıldan yıla büyük gelişmeler göstermiş, nüfusu artmıştır. Artan nüfus, merkezden yazlıklara doğru yayılmaya başlamış, böylece 1960'ların sonlarından itibaren Göztepe, Erenköy, Caddebostan, Fenerbahçe, Suadiye ve Bostancı gibi semtler yazlık niteliğini yitirmeye ve kentleşmeye başlamıştır. 1950'lerde iki yanında sanayi tesislerinin kurulmaya başladığı Ankara Asfaltı'nın (D-100 Karayolu) çevresinde gecekondu mahalleleri oluşmuştur.

Kurtköy-Pendik-Kartal yöresinin sanayi alanı olarak belirlenmesi, ülkenin çeşitli kesimlerinden İstanbul'a göç edenler için Kadıköy ile çevresini çekici bir yerleşme yeri durumuna getirmiştir. 1965'te Kat Mülkiyeti Kanunu'nun çıkarılması, 1972'de de imar planının yapılması bu kesimde yoğun bir apartmanlaşma faaliyetine yol açmış, Bağdat Caddesi ve demiryolunun iki tarafındaki köşk ve villaların yemyeşil birer park görünümündeki bahçeleri parselasyona uğrayarak apartman arsalarına dönüşmüştür.

1973'te Boğaziçi Köprüsü'nün açılması, kentin iki yakası arasındaki ilişkiyi güçlendirerek nüfus dengesinde Kadıköy'ün ağırlık kazanmasına yol açmıştır. İstanbul kentinin iki yakası arasındaki ulaşımı kolaylaştırınca Kadıköy İlçesi'nde yeni yerleşime açılan alanlarda yapılan seyrek düzenli apartmanlarda oturmak çekici hale gelmiştir. 1984'ten sonra Kadıköy-Pendik arasında açılan sahil yolu, kıyı kesimindeki son boş alanların da tükenmesine yol açmıştır.

İlçenin kuzeyindeki Küçükbakkalköy 1980'lere kadar kırsal nüfus yapısını korumuş, D-100 Karayolu'nun kuzeyinde yer alan Küçükbakkalköy, İçerenköy gibi yerleşmeler her ne kadar gerek idari, gerek ekonomik anlamda Kadıköy İlçesi'nin bir parçasını oluşturmuşlarsa da Kadıköy geniş anlamda kuzeyde D-100 Karayolu'na, güneyde Marmara Denizi'ne kadar kıyıda ise Haydarpaşa Koyu ile Bostancı arasında kalan bir alan olarak düşünülmüştür.

1990'lı yıllardan itibaren ilçenin D-100 Karayolu'nun kuzeyindeki alanlarında Emlak Bankası'nın iştirakiyle ortaya çıkan Ataşehir yerleşimi zamanla genişleyerek çevresindeki yapılaşmayı da kapsayan bir bölgenin adı olmuştur. 2008 yılında, aralarında Küçükbakkalköy ve İçerenköy'ün de olduğu, D-100 Karayolu'nun kuzeyindeki 7 mahalle Ataşehir adını alarak Kadıköy'den ayrılmış ve Kadıköy bugünkü idari sınırlarına ulaşmıştır.

4.1.4 İlçenin nüfusu

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nin 2014 verilerine göre Kadıköy İlçesi'nin nüfusu 482.571'dir. 2007'deki adrese dayalı nüfus sayımına göre Kadıköy ilçesinin nüfusu 744.670 idi. 2009'da, D-100 Karayolu'nun kuzeyindeki mahallelerin Ataşehir adıyla ilçe yapıp Kadıköy'den ayrılmasından sonra, ilçenin geri kalan sınırları içindeki nüfus yaklaşık 530.000 olmuştur.

Kadıköy İlçesinin nüfusu kuruluşundan itibaren hızlı bir artış göstermiş, 1970'lerde yıllık nüfus artış hızı %10'a kadar yükselerek zirve yapmıştır. 1980'lerden itibaren nüfus artış hızı yavaşlamasına rağmen ilçenin nüfusu, bugünkü sınırlarına ulaştığı 2009 yılına kadar sürekli artış göstermiştir.

Nüfus yoğunluğu yüksek olmakla birlikte ilçenin nüfusu son yıllarda hızla gerilemektedir. Bu gelişmenin başlıca nedenlerinin son yıllarda yaşanan hızlı kentsel dönüşüm, bu kapsamda inşaat faaliyetleri ve şantiyelerin yoğunlaşması, inşaatların çevreye olumsuz etkileri ve gürültü, binasını yenileyenlerin, arsa veya evini satanların başka ilçelere taşınması ve trafik yoğunluğu olduğu söylenebilir (Öztürk, 2016).

4.2 Kadıköy Belediyesi Katılımcı Demokrasi Uygulamaları

4.2.1 Kent konseyi çalışmaları

Kadıköy Belediyesi, Dünya Sağlık Örgütü Sağlıklı Kentler Projesi felsefesinde yerini ve ifadesini bulan halk katılımı, kentsel yoksulluk, kentsel yönetim, kentsel planlamaya ilişkin strateji ve politikalar geliştirmek, Kadıköy'ün sorunlarının tespiti ve çözümünde kent ortaklarıyla birlikte hareket edebilmek konusunda sorumlu yerel yönetim anlayışı ile bu hareket içinde yerini almak için, Kadıköy Kent Konseyi'ni Kadıköy Belediye Meclisi'nin 11.02.2004 gün ve 2004/6 sayılı kararı ile 17.05.2004 tarihinde kurmuştur (Kadıköy Belediyesi 2006-2009 Stratejik Plan).

Kadıköy Kent Konseyi 17.05.2004 yılındaki kuruluşundan 8 Ekim 2006 tarihinde tüm belediyelerde Kent Konseyinin kurulması zorunlu hale getirilene kadar çalışmalarına devam etmiştir. Kadıköy Kent Konseyi 2006 yılındaki getirilen yönetmelikle iç işleyişini düzenlemiş ve 2007 tarihinde yönetmelik çerçevesinde ilk genel kurulunu yapmıştır (Kadıköy Belediyesi 2006-2009 Stratejik Plan).

6 Haziran 2009 tarihli yönetmelikteki değişikliklerle Kent konseylerinin üye yapısı tekrar düzenlenmiş buna uygun olarak Kadıköy kent konseyi yönergesi de tekrar düzenlenmiştir. Buna göre Kent Konseyi üye yapılandırması ise şöyledir: (Kadıköy Kent Konseyi Çalışma Yönergesi)

- *Kadıköy Kaymakamı veya temsilcisi,*

- *Kadıköy belediye başkanı veya temsilcisi,*
- *Kadıköy Kaymakamı tarafından belirlenen Kadıköy'deki Emniyet Müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü, Nüfus Müdürlüğü, Özel İdare Müdürlüğü, Gençlik Spor Müdürlüğü, Müftülük, Mal Müdürlüğü, Sivil Savunma Müdürlüğü, Sağlık Grup başkanlığı, Halk Kütüphanesi, temsilcileri,*
- *Mahalle sayısı yirmiye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısının yüzde 30'unu geçmemek ve 20'den az olmamak üzere kendi aralarından seçecekleri temsilcileri,*
- *Kadıköy'de teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri,*
- *Kent Üniversitelerinden birer temsilci,*
- *Kadıköy'de bulunan; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların, konuyla ilgili derneklerin ve vakıfların temsilcileri,*
- *Kadıköy Kent Konseyince kurulan Kadın Meclisi ve Gençlik Meclisinin başkanları,*
- *Kadıköy'de ikamet eden, uzmanlığı ile tanınıp Kadıköy kent konseyinin amaçlarına hizmet edebilecek kişiler.*

Kent Konseyinin Genel Kurulu Kent Konseyi yönetmeliğe uygun olarak Kadıköy Belediye başkanının çağrısıyla yukarıda sayılan üyelerden oluşur. Yine Yönetmeliğe paralel olarak genel kurul, toplantıyı idare etmek üzere üyeleri arasından en az üç kişiden oluşan divan kurulunu seçer. Divan kurulunun oluşturulmasından sonra, kent konseyi yürütme kurulu ve kent konseyi başkanı seçilir. Konseyin Organları da en son yönetmeliğe uygun olarak; Genel Kurul, Yürütme Kurulu, Meclisler ve çalışma grupları ve Kent Konseyi Başkanı'ndan oluşur.

Kadıköy Kent Konseyi ilk toplantısını Belediye Başkanı Selami Öztürk ve Kadıköy Kaymakamı Hasan Karahan'ın katılımıyla 28 Kasım 2007 tarihinde gerçekleştirmiştir. Yürütme kurulu ve başkanın seçiminden sonra Yürütme kuruluna Kadıköy Kent Konseyi Yönergesi'nin hazırlanması için yetki verilmiştir. 28 Kasım 2007 tarihi aynı zamanda Yürütme kurulunun ilk toplantısı olma özelliğini taşımaktadır.

Daha sonra 5 Aralık 2007 tarihinde gerçekleşen ikinci yürütme kurulu toplantısında birinci toplantıda yapılması için yetki verilen yönergenin sunumu gerçekleşmiştir. İlgili toplantı tutanağı incelendiğinde Kent konseyinin yönetmelikteki görevlerine paralel olarak kent çalışması diye adlandırılabilir, ulaşım, İmar-Planlama, Eğitim, Sağlık konularında her biri sempozyum niteliğinde çalışmalar yapmak için çalışma grupları oluşturmak konusunda görüşler dile getirilmiştir. Bu görüşler doğrultusunda çalışma programının oluşturulmasına verilmiş ve görevlendirme yapılmıştır. Konseyin Belediye Başkanı ve Kaymakam ile görüşülmesi konusunda karar alınmış ayrıca logo belirlenmesi konusunda çalışmalar başlatılmıştır. Daha sonraki yürütme kurulunda bu alınan kararlar uygulamaya geçirilmiştir. Yürütme kurulunda alınan kararları genel itibariyle sohbet, sempozyum, çevre, otopark, baz istasyonları, konseyin tanıtımı, sağlıklı kent Kadıköy, imar konuları ve konseye katılımın artırılması başlıkları altında toplamak mümkündür.

Kadıköy Kent Konseyinin Mevcut çalışma grupları; Toplumsal Konular Çalışma Grubu, Çevre ve Alt Yapı Çalışma Grubu, Kent Ekonomisi Çalışma Grubu, Engelli Meclisi, Gençlik Meclisi, Kadın Meclisi, Çocuk Meclisi, Kıdemli Hemşehrilere Meclisidir.

4.2.2 Gençlik meclisi çalışmaları

Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi 15- 29 yaşları arasındaki, üniversitelerin öğrenci konsey temsilcileri üniversite öğrenci topluluk/kulüp temsilcileri, lise öğrenci temsilcileri, gençlik ile ilgili çalışma yapan sivil toplum kuruluşları gençlik temsilcileri, odaların gençlik temsilcileri, kent konseyi gençlik meclisi çalışma grubu temsilcileri, kamu kurumlarının gençlik temsilcileri (SHÇEK, Gençlik Merkezleri, Mesleki Eğitim Merkezleri ve Halk Eğitim Merkezleri) mahalle gençlik temsilcileri Kadıköy de teşkilatını tamamlamış olan siyasi partilerin gençlik kolları temsilcileri, Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi ile çalışmak isteyen gönüllü gençlerden oluşur (Gençlik Meclisi Çalışma Yönergesi m.8).

Meclis organları, Genel Kurul, Yürütme Kurulu, Danışma Kurulu, Çalışma Grupları Genel Kurulundan (Çalışma Yönergesi m.9) meydana gelmekte olup 5393 sayılı yasanın 76. maddesi ve 8 Ekim 2006 tarihli 26313 sayılı Resmî

Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Kent Konseyleri Yönetmeliği'ne dayanmaktadır (Gençlik Meclisi Çalışma Yönergesi m.3). Bununla birlikte Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi, yerel ve ulusal demokratikleşme sürecinde, gençlerin düşüncelerini açıkça söyleyebilmelerini, çözüm üretebilmelerini, karar alma mekanizmalarına aktif katılımlarını sağlayan ve kendi sorunlarına sahip çıkmalarını özendiren gönüllülük temelinde, demokratik bir oluşumdur. Gençlerin, meclis çatısı altında yaratılan uzlaşma ortamı içerisinde, dil, din, ırk, kültür, sınıf, eğitim ve cinsiyet farkı gözetmeksizin kentimizin sürdürülebilir gelişmesinin temelini oluşturacak politikaların yaratılmasında ve öncelikli sorunların belirlenerek bunların çözüm önerilerinin üretilmesine ve uygulanmasına katkıda bulunmalarını sağlar (Gençlik Meclisi Çalışma Yönergesi m.4).

Ayrıca Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi'nin amaçları Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisleri Çalışma Yönergesi'nde sıralandığı üzere:

- *Gençlerin, kent yönetiminde karar alma mekanizmalarına katılmalarını, gençlik ve kentle ilgili sorunların çözümünde sorun çözme anlayışı içerisinde aktif rol almalarını sağlamak,*
- *Sürdürülebilir kalkınma anlayışı içerisinde kente yönelik çalışmalar yürütmelerini sağlamak,*
- *Kent gençliğini, ulusal ve uluslararası kamu kurum/kuruluşlarının ve uluslararası kuruluşların ilgili mekanizmalarında temsil etmek ve bu amaca uygun aktiviteler düzenlemek,*
- *Ulusal ve uluslararası sözleşmeler çerçevesinde yerel düzeyde gençlik haklarını korumak ve geliştirmek,*
- *Gençlerin kentsel kimlik ve aidiyet bilincini geliştirmek,*
- *Gençlerin, girişimci ve dinamik kimliklerini ön plana çıkararak, araştıran, üreten, topluma, ülkesine ve dünyaya yararlı bireyler olmalarını desteklemek ve bireysel inisiyatiflerini geliştirmek,*
- *Gençlerin, kentin bilimsel, teknolojik, sanatsal, sosyal ve kültürel etkinliklerinde rol almalarını sağlamak,*
- *İnsan hakları ve çevre konusunda duyarlılıklarını arttırmak,*

- *Gençliğin dayanışma ve paylaşımına yönelik özelliklerini “ortaklık” bilinci içinde geliştirmek ve gençliğe birlikte çalışma alışkanlığı kazandırmak,*
- *Gençlerin, dinamiklerini ve enerjisini kanalize edeceği uğraş ve ilgi alanları yaratmak ve bu konuda diğer kurum ve kuruluşlarla ortaklaşa etkinlikler gerçekleştirmektir (Gençlik Meclisi Çalışma Yönergesi m.5).*

Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi'nin görevleri ise, Çalışma Yönergesi'nde aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- *Gençlerin iş, siyaset, kültür vb. gibi alanlarda söz sahibi olması,*
- *Gençlerin kentsel yaşama katılma ve kente ait olma duygularının geliştirilmesi,*
- *Genç insanların hak ve menfaatlerinin korunması için gerekli çalışmalar yapmak,*
- *İletişim araçları yoluyla gençlerin sorunlarının çözümü için kamuoyu oluşturmak,*
- *Gençlerin ihtiyaç ve sorunlarından yola çıkılarak, taleplerini belirlemek, çözümler ve proje üretiminde aktif rol almalarını sağlamak,*
- *Gençliğin çağdaş yaşamda girişimci ve dinamik kimliklerini ön plana çıkarmak ve bu doğrultuda bilimsel teknolojik ve sanatsal gelişmeye ve değişime açık özgür düşünen, insan hak ve özgürlüklerine saygılı, araştıran, üreten bireyler olmasına destek olmak,*
- *Kentsel hizmetlerde gençliğin özel sektör, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetim ve hükümet ortaklığını geliştirmek,*
- *Yurt içinde ve dışında aynı amaçla kurulmuş diğer gençlik meclisleri, dernekleri, spor kulüpleri, sanat kurumları ve kuruluşları, eğitim ve sağlık kurumları vb. kuruluşlarla iletişimi ve koordinasyonu sağlayarak gençlik sorunlarının çözümü için; projeler üreterek ortak çalışmalar yapmak, bilgi ve deneyim alışverişinde bulunmak,*
- *Gençlerle ilgili yasal mevzuatın güncelleştirilmesi, uygulanabilir olması konularında çalışmalar yapmak,*

- *Gençlere ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturulmasına katkıda bulunmak,*
- *Kadıköy Gençliğinin çalışmalara aktif katılımını teşvik edecek projeler geliştirerek gençliğin gelişimine katkıda bulunmak (Gençlik Meclisi Çalışma Yönergesi m.6).*

Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi yukarıda izah edilen amaçlarını şeffaflık, temsil, kadın – erkek eşitliği, gönüllülük, sosyal sorumluluk, kentin yaşam kalitesinin artırılması, sürdürülebilirlik, yönetim, çözümde ortaklık ve bireysel kapasite gelişimi ilkeleri çerçevesinde yürütür (Gençlik Meclisi Çalışma Yönergesi m.7).

Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi bu ilkeler çerçevesinde yapacağı bütün etkinlikleri üyelerine duyurur, üyelerinin düşüncelerini alır ve katılımlarını sağlar. Bilgi paylaşımını tarafsız, koşulsuz ve eşit yapar. Ayrıca yerel yönetim sürecindeki karar alma mekanizmalarında kent gençliği adına söz sahibi olan temsili yapı olmakla birlikte siyasi ve ekonomik güçlerden ve bunlar doğrultusundaki fikirlerden bağımsız olup bu doğrultudaki hiçbir güç ile dikey ve yatay ilişki içine giremez (Gençlik Meclisi Çalışma Yönergesi m.7).

Çalışma organlarında temsilde kadın – erkek dengesinin sağlanmasına dikkat eder ve çalışmalarının tümünde gönüllülüğü esas alır. Kâr amacı güden herhangi bir çalışma içerisine giremez. Kent içerisinde gençlerde gönüllülüğün gelişmesini ve yayılmasını teşvik eder. Gençlerin bireysel kapasite gelişimini sağlayacak eğitsel, sosyal içerikli çalışmalar kent gençliğinin sesini yükseltecek ve her türlü politika oluşturma sürecinde gençlik boyutunun da dikkate alınmasını sağlar (Gençlik Meclisi Çalışma Yönergesi m.7).

Tüm bunlara ek olarak kentleşme sorunlarının artarak farklılaştığı günümüzde gençlerin çevrelerindeki sorunları sahiplenerek çözüm önerileri sunması, uygulama süreçlerine ve sonuçların takibine etkin katılımı, sosyal sorumluluk duygularının gelişimini sağlar. Kentsel kalkınma politikalarına gençlik bakış açısı kazandıran öneriler geliştirir ve görüşlerini yerel yönetim birimlerine sunar. Çalışmalarında diğer Kent Konseyi Gençlik Meclisleri ve Ulusal Gençlik Platformu ile iletişim bağlarını kurar, ortaklık geliştirir ve güçlendirir. Yeni

katılımlara açıktır ve iyi yönetim doğrultusunda yerel ortaklarla iş birliği içinde, kent kararlarının alınması ve uygulanması süreçlerinde kamuoyu oluşturulmasına katkıda bulunur. Bu kapsamda çalışmalarının tümünü başta Kadıköy Kent Konseyi Meclisleri olmak üzere konuyla ilgili tüm yerel aktörler ile ortaklık anlayışı içerisinde gerçekleştirir (Gençlik Meclisi Çalışma Yönergesi m.7).

Gençlik Meclisi Genel Kurulu, bu yapının en üst karar alma organıdır. Gençlik meclisi politikasını belirler. Görevi; meclis yürütme kurulu tarafından hazırlanan gündemi görüşmek, değerlendirmek, gerekli hallerde gündeme madde eklemektir. Temsilcilerin katılımı ile yılda en az 2 kez olağan toplanır. Yılda bir kez Genel Kurul toplanır, iki yılda bir seçimli Genel Kurul yapılması zorunludur. Gerekliğinde olağanüstü toplantı için Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi Yürütme Kurulu çağrısı veya Genel Kurul üyelerinin 1/3'ünün imzalı çağrısı ile toplanır. Kent Konseyi Gençlik Meclisi Genel Kurulu, toplantıya katılanların oybirliği ile karar alır. Genel Kurulda, Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi Yürütme Kurulu tarafından hazırlanmış olan gündem maddelerine, toplantıya katılan üyelerinin önerisi ve genel kurulun onayı ile madde eklenebilir. (Gençlik Meclisi Çalışma Yönergesi m.10).

Gençlik Meclisi Yürütme Kurulu ise Genel Kurul tarafından belirlenen politikalar çerçevesinde Genel Kurul kararlarının 1 yıl boyunca uygulayıcı ve yürütücü organıdır. Yürütme Kurulu, üye kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlar. Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisini yerel, ulusal ve uluslararası süreçlerde ilgili çalışma grupları ile istişare halinde temsil eder. Genel kurul tarafından seçilen ve en az 1 yıl Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi çalışmalarına katılmış, kadın erkek eşitliği gözetilerek en az 7 üyeden oluşan bir kuruldur. Bir kişi en fazla 2 defa seçilebilir. Yürütme Kurulu en az 15 günde bir toplanır. Yürütme Kurulu üyeleri Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi Genel Kurul üyeleri arasından seçilir. Yürütme Kurulu Seçimlerinde oybirliği sağlanamadığı takdirde oyçokluğu ile karar alınır (Gençlik Meclisi Çalışma Yönergesi m.11).

Gençlik Meclisi Eş Başkanları Gençlik Meclisi Başkanı çalışmaların genel koordinasyonundan sorumludurlar. Kolaylaştırıcılık işlevleri vardır. Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi Başkanı, Kadıköy Kent Konseyi Gençlik

Meclisini Kent Konseyi Yürütme Kurulu'nda görev süresi boyunca temsil ederler. Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi Başkanı, Kadıköy Kent Konseyi Yürütme Kurulu'nun doğal üyesidirler (Gençlik Meclisi Çalışma Yönergesi m.12).

Gençlik Meclisi Danışma Kurulu Kent Konseyi Gençlik Meclisi çalışmalarını kolaylaştıracak, çalışmalarda gençlere danışmanlık yapacak kamu kuruluşları, akademik kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerinden, psikologlardan, sosyologlardan, daha önce Kent Konseyi Gençlik Meclisi bünyesinde görev almış deneyimli kişilerden, oluşan bir kuruldur. Danışma Kurulu Gençlik Meclisi Çalışma Gruplarının ilgi alanlarına göre belirlenir. Danışma kurulu üyeleri, Gençlik Meclisi Yürütme kurulu üyeleri tarafından, ihtiyaç olması halinde, Çalışma Grubunun görev alanına göre belirlenir. Çalışma Grubu görevi devam ettiği sürece Danışma Kurulundan gerekli desteği sağlar (Gençlik Meclisi Çalışma Yönergesi m.13).

Gençlik Meclisi Danışma Kurulu Çalışma Grupları belirlenen öncelikli konularda çalışmalar yapabilecek genç gönüllülerin katılımıyla oluşur. Kentteki gençlerin talepleri doğrultusunda Yürütme Kurulu kararıyla sürekli çalışma grupları belirlenir. Çalışmalarının sürekliliği halinde oluşumuna devam eder. Yürütme Kurulu kararı ile ihtiyaca yönelik kısa dönemli çalışma grupları da oluşturulabilir. Çalışma grupları, kendi aralarında grup koordinatörü belirler. Çalışma Grubu koordinatörü Çalışma Grubu faaliyetlerini Yürütme Kurulu ve Genel Kurul ile paylaşır. Çalışma gruplarının ayda en az 1 kez toplanma zorunluluğu vardır. Çalışma Gruplarının toplantıları Çalışma Grubu Koordinatörleri tarafından Yürütme Kurulu ve Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi Genel Sekreteri ile istişare halinde organize edilir. Genel sekreterin sorumluluğu lojistik destek sağlamaktır (Gençlik Meclisi Çalışma Yönergesi m.14).

4.2.3 Kadın meclisi çalışmaları

Kadıköy Belediyesi Kadın Meclisi; katılımcılık, sürdürülebilirlik, yaşanabilirlik, kentsel hakların geliştirilmesi, hoşgörü ve uzlaşma ilkeleri ışığında, düşüncelerini açıkça söyleyebilme, çözüm üretebilme, karar alabilme ve uygulayabilme mekanizmaları geliştirmeyi sağlayan ve kendi sorunlarına sahip

çıkılmalarını özendiren demokratik bir platformdur. Kadın Meclisi; kent içinde yaşayan kadınların, din, dil, ırk, kültür, sınıf, eğitim ve düşünce farkı gözetmeksizin temsil edilmesini, özgür ve doğrudan katılımını sağlar (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.5).

Kadıköy Belediyesi Kadın Meclisi'nin amaçları çalışma yönergesinde aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- *Kadınların, kent ve kentlilik bilinçlerinin güçlendirilmesi, kentin ve kentlinin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma konularında, çözümde ortak anlayış ilkesi ile aktif katılımlarını sağlamak,*
- *T.C. Devleti'nin imzaladığı Uluslararası Sözleşmelerde, kent ve kentli yaşamına yönelik temel ilkeleri hayata geçirmek için çalışmalar yapmak,*
- *Kadın ve Kadın Hakları konusunda Ulusal ve Uluslararası gelişmeleri ve yenilikleri izlemek, ülke koşullarını gözetererek görüş ve çözüm önerileri üretmek,*
- *Kentli Hakları kapsamında; kadın sorunları konusunda bilinçlenmelerini ve politikalar oluşturmalarını sağlamak,*
- *Kadınların cinsiyet eşitsizliğine dayalı; eğitim, hukuk, sağlık, ekonomik, siyasal, kültürel ve toplumsal alanlardaki uygulamalara karşı mücadele etmelerini sağlamak,*
- *Kadınların Her türlü şiddete karşı mücadele etmelerine katkı sağlamak, bu konudaki yasal hakları yönünde güçlendirme çalışmaları yapmak,*
- *Kentli hakları kapsamında kadın sığınma evlerinin sayısını arttırmak, kendilerinin ve çocuklarının sosyal ve ekonomik açıdan güçlendirilmelerini sağlamak,*
- *Kadın Meclisi'ni Kentsel, Ulusal ve Uluslararası düzeyde temsil etmek ve bu amaca uygun aktiviteler düzenlemek,*
- *Kadınları; araştıran, girişimci, üreten bireyler olmalarını desteklemek ve bireysel inisiyatiflerini geliştirmek,*

- *Yurt içi ve yurt dışında, aynı amaçla kurulmuş kadın dernekleri, vakıflar, kültür-sanat kurumları, eğitim, sağlık kuruluşları ve kent konseyi kadın meclisleri ile ortak çalışmalar yapmak,*
- *Katılımcılığı ve ortak akla dayanan uzlaşmayı esas alarak, demokrasi bilincinin yaygınlaşmasını sağlamak,*
- *Kadın Meclisi çalışmalarına, örgütlü, örgütsüz tüm kadınların katılımlarını sağlamak (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.6).*

Kadın Meclisi, aktif üyeler ve katılımcı üyelere oluşur. Aktif üyeler; Kadın Meclisi Genel Kurul üyeleri, Kadın muhtarlar ya da temsilcileri, sivil toplum kuruluşlarının kadın temsilcileri, Kadıköy İlçesinde teşkilatını kurmuş her siyasi partinin kadın kolları temsilcileri, üniversite temsilcileri, meslek odalarının temsilcileridir (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.7).

Yeni aday üyeler öncelikle üye kayıt formunu doldururlar. Üyeliklerin kabulü, üye kayıt formu doldurulduktan ve Meclis Yürütme Kurulu'nda görüşüldükten sonra başlar ve çalışma gruplarındaki çalışmalarından 6 ay sonra Yürütme Kurulu tarafından değerlendirilerek aktif üye olurlar. Bununla birlikte tüm Kadın Meclisi üyelerinin Kadın Meclisi Üyelik Formunu eksiksiz doldurma zorunluluğu vardır. Üye formları seçimli Genel Kurul'dan önceki 3 ay içinde yenilenir. Üye Formunu yenilemeyen üyeler, seçimli Genel Kurul da oy kullanamazlar.

Öte yandan Kadın Meclisi üyeliği, üyenin üyelikten ayrılma isteği ile sona erer. Üye dilediği anda Yürütme Kurulu Başkanlığı'na yazılı olarak ayrılma isteğini belirtmekle üyelikten ayrılmış sayılır.

Kadıköy Belediyesi Kadın Meclisi'nin çalışma yönergesine göre Kadın Meclisi'ne üye olma hakkını yitirmek; Kadıköy Kent Konseyi ve Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi hükümlerine aykırı davranmak, Kadın Meclisi, ilke ve ideallerini zedeleyen tutum ve davranışlarda bulunmak, kendisine verilen görev ve sorumlulukları sürekli şekilde aksatmak üyelikten çıkarılma nedenleridir (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.7).

Kadın Meclisi'nin organları Kadın Meclisi Genel Kurulu, Kadın Meclisi Yürütme Kurulu, Kadın Meclisi Çalışma Gruplarından oluşur (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.8).

Kadın Meclisi'nin en yetkili organı Kadın Meclisi Genel Kurulu'dur. Bu organın görevi Yürütme Kurulu tarafından hazırlanan gündemi görüşmek, değerlendirmek, gerekli kararları almaktır. Kadın Meclisi Genel Kurulu, yılda en az 2 kez toplanır. Gerektiğinde Olağanüstü Toplantı için “*Kadın Meclisi Yürütme Kurulu*” çağrısı üzerine olağanüstü toplanır. Kadın Meclisi Genel Kurulu, kararlarını toplantıya katılan aktif üyelerin oy çokluğu ile alır. Genel Kurulda, Yürütme Kurulu tarafından hazırlanmış olan gündem maddelerine toplantıya katılan Kadın Meclisi aktif üye sayısının en az %10'unun yazılı önerisi ve Genel Kurulun onayı ile madde eklenebilir. Her gündem maddesinin görüşülmesinden sonra karar için oylama yapılır. Oy verme sistemini Genel Kurul Üyeleri belirler. Kadın Meclisi Genel Kurullarında oy verme hakkı sadece aktif üyelere aittir. Kadın Meclisi Üyelerinin oy kullanabilmeleri için, seçim tarihinden önceki son bir aydan önce, Kadın Meclisi Üyeliği olması ve faaliyetlere katılmış olmaları gerekmektedir. Kadın Meclisi toplantıları, Kadın Meclisi Başkanı veya Başkan Yardımcısı veya Sekreter tarafından yürütülür (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.9).

Kadın Meclisi Yürütme Kurulu ise, Kadın Meclisi Başkanı, Başkan Yardımcısı, Sekreter ve üyeler olmak üzere toplam 7 kişiden oluşur. Kadın Meclisi Başkanı “Yürütme Kurulu” başkanıdır. Başkanın bulunmaması halinde Başkan Yardımcısı, o da yoksa Sekreter Yürütme Kurulu'na Başkanlık eder. Hiçbiri yoksa Yürütme Kurulu toplantısı ertelenir. Seçimli Genel Kurulda en yüksek oyu alan kişi Kadın Meclisi Başkanı olur. Kadın Meclisi Başkanı, en fazla 2 dönem üst üste başkan seçilebilir. Kadın Meclisi Yürütme Kurulu'nun görev süresi 2+3 yıldır (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.10).

Yürütme Kurulu, en az 2 haftada bir, Kadıköy Kent Konseyi Binası'nda toplantılarını gerçekleştirir. Aldığı kararları toplantı tutanaklarına işler ve üyelere Kadın Meclisi Sekreteri aracılığıyla duyurur. Kadın Meclisi Yürütme Kurulu toplantılarına, yazılı mazereti olmaksızın üst üste 3 kez katılmayan Yürütme Kurulu Üyesi'nin üyeliği düşer. Üyeliği düşen Yürütme Kurulu üyesi yerine oy sıralamasına göre ilk yedek üye alınır. Yürütme Kurulu'nda herhangi bir sebeple görevinden ayrılan üye, eğer Kadın Meclisi başkanı ise, yerine Yürütme Kurulu kararı ile seçilen başkan yardımcısı getirilir. Görevinden ayrılan eğer Kadın Meclisi başkan yardımcısı veya sekreter ise; ilk olarak Yürütme Kurulu asil üyeleri arasından biri seçilir. Eksilen Yürütme Kurulu üyesi yerine, oy sıralamasına göre yedek üyeler alınır. Asil

ve yedek tüm Yürütme Kurulu üyelerinin ayrılması ve dağılması halinde, Kent Konseyi Yürütme Kurulu kararı ile olağanüstü seçimli Genel Kurul Toplantısı yapılır. Yürütme Kurulu toplantılarında yapılan oylamalarda eşitlik olması halinde, Kadın Meclisi başkanının oyu, 2 oy sayılır. Yürütme Kurulu üyeleri, çalışma grupları içerisinde; temsilci, ya da üye olarak görev alabilir (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.10).

Kadın Meclisi Başkanı Kadıköy Kent Konseyi Yürütme Kurulu'nun doğal üyesidir. Kadıköy Kent Konseyi Başkanı ve Kadıköy Kent Konseyi Genel Sekreteri ile sürekli iletişim halinde olur, Kadın Meclisi çalışmaları hakkında bilgi verir. Kadın Meclisi'ni, yerel, ulusal, uluslararası alanlarda ilgili çalışma grubu temsilcileriyle istişare halinde temsil eder. Kadın Meclisi Yürütme Kurulu'na başkanlık eder ve seçimli genel kurul toplantısı dışındaki genel kurul toplantılarını yönetir. Başkan ayrıca Kadın Meclisi ile temas halinde; ilgili birimler ile iş birliği içinde çalışmasını sağlar; görev ve yetkilerini kullanırken tüm üyelere karşı sorumludur, eylem ve işlemlerinde üyeleri ve onların düşüncelerini dikkate alır (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.11).

Başkan Yardımcısı ise, Yürütme Kurulu'nun verdiği sürekli görevlerin yanı sıra, Başkan'ın verdiği görev ve sorumluluklar doğrultusunda görev icra eder. Başkanla beraber iş bölümünde bulunarak Kadın Meclisi Yürütme Kurulu üyelerine, her Yürütme Kurulu Toplantısı'nda görev alanlarıyla ilgili konularda bilgi verir. Çalışma gruplarına kolaylaştırıcı destek sağlar. Çalışma gruplarında temsilci ya da üye olarak görev alabilir. Yeni üyeleri, Kadıköy Kent Konseyi ve Kadın Meclisi hakkında bilgilendirir. Başkanın olmadığı durumlarda Kadın Meclisi Başkanının görev ve sorumluluklarını yerine getirir (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.12).

Kadın Meclisi Sekreteri, Kadın Meclisi ile Kadıköy Kent Konseyi Genel Sekreterliği arasında iletişim ve koordinasyonu sağlar. Kadın Meclisi Genel Kurul ve Yürütme Kurulu toplantılarını başkan ve başkan yardımcısı ile birlikte, Kadıköy Kent Konseyi Genel Sekreterliğinin desteği ile organize eder. Kadın Meclisi üyelik bilgilerini, toplantı tutanaklarını, proje çalışmalarını, çalışma grupları üye listelerini tutar ve arşivlenmesini, çalışma gruplarının raportörleriyle işbirliği halinde sağlar. Kadın Meclisi, çalışma gruplarının proje ve çalışmalarına kolaylaştırıcılık yapar. Ulusal alanda gerçekleştirilen tüm çalışmaları takip ve koordine eder. Kadın Meclisi'nin ulusal iletişimini, yürütme kurulu üyeleriyle iş birliği içinde sağlar. Sekreter, üyelerin

aktif olup olmadığını takip eder, çalışmalarına devam etmeyen üyenin üyelikten çıkarılma işlemlerini uygular (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.13).

Kadın Meclisi daimî ve geçici çalışma grupları, Kadın Meclisi amaçlarına uygun olacak şekilde, kadınların ve toplumun talepleri doğrultusunda, yürütme kurulu kararı ya da Kadın Meclisi Genel Kurulu tarafından oluşturulabileceği gibi, gönüllü çalışmak isteyenlerin teklifleriyle de oluşturulabilir. Kentte yaşayan herkes çalışma grubu kurabilir ya da kurulan çalışma gruplarına katılabilir. Kadın Meclisi ve çalışma gruplarında oluşturulan raporlar, Kadıköy Kent Konseyi Yürütme Kurulu'nda görüşülerek değerlendirilmek üzere ilgili Belediye Meclisine sunulur. Çalışma Grupları 4-5 kişiden oluşturulur. Her çalışma grubu, kendi içinde seçimle 1 temsilci, 1 yardımcı (raportör) belirler. Seçilen kişiler, görevlerini aksatır ya da gruptan ayrılırsa, sekreterin bilgisi dâhilinde çalışma grubu toplantısında yeni kişiler seçilir. Çalışma grupları, toplantılarını düzenli olarak Kadıköy Kent Konseyi ofislerinde gerçekleştirirler. Çalışma grupları temsilci yardımcıları; temsilcinin olmadığı durumlarda çalışma Grubu'na temsilcilik yaparlar. Çalışma grupları temsilcileri, yürütme kurulu kararı gerektiren proje ve etkinlikler için yürütme kurulu toplantılarına katılırlar, ancak oy kullanma hakkı yoktur (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.14).

Çalışma grupları raportörleri, çalışma gruplarının sekretaryasını yürütür. Toplantı tutanakları ve raporlarını hazırlar. Toplantılara mazeret bildirmeden üst üste 3 kez katılmayan çalışma grubu üyelerini tespit eder ve temsilciye bildirir. Kadın Meclisi amaçları doğrultusunda çalışmayan, katılımcı ve paylaşımcı rol almayan, toplantılar yapmayan, üyeleri dağılan, daimî ya da geçici çalışma grupları, yürütme kurulu kararı ile kapatılır. Çalışma Grubu'nun oluşturulabilmesi için, Yürütme Kurulu'na "*Çalışma Grubu'nun amacını ve hedefini*" belirten yazılı bir başvuru gerekir. Yürütme Kurulu'ndan, kuruluşuyla ilgili olarak yazılı cevabı alan çalışma grubu, en geç bir ay içerisinde programını, bütçesini, süresini ve diğer ihtiyaçlarını (mekân-araç-gereç vb.) belirten bir formu Yürütme Kuruluna verir. Programı ve bütçesi onaylanan çalışma grubu çalışmalarına başlar. Programını ve bütçesini belirten formu bir ay içerisinde Yürütme Kuruluna vermeyen çalışma grubu tekrar değerlendirir. Çalışma Grubu, Kadın Meclisi Yürütme Kurulunda değerlendirilen raporlarının uygulanması aşamasında da sorumludur. Çalışma Grupları toplanma zamanlarını ve çalışma şekillerini kendileri belirler. Çalışma Grubu toplantılarda

görüŖülen konuların ve alınan kararların kayıtlarını tutar. Çalışma Grupları Yürütme Kuruluna sunmak üzere aylık rapor düzenlenir (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.14).

Çalışma Gruplarında özgürce konuşma, birbirini dinleme, azınlıkta kalan görüşleri dikkate alma ve ortak noktalarda buluşma ortamı yaratılmasına imkân sağlanmalıdır. Çalışmalara bireysel katılım ve gönüllülük esastır. Çalışma Grupları kendilerine sunulan olanakları başka amaçlar için kullanamaz. Çalışma Grupları Gönüllüleri Kadın Meclisi adı altında ticaret yapamaz. Bireysel, kurumsal, siyasal çıkar gözetemez. Bunlara yönelik çalışmalar yapamaz. Tespiti halinde üyeliği düşer. Din, dil, ırk, kültür, sınıf, cinsiyet, inanç ve düşünce ayrımcılığı yapılmaz. Doğruluğuna inanılmayan bilgi ve belgeler çalışmalarda kullanılmaz, yararlanılan bilginin tam ve doğru olmasına çalışılır. Her Çalışma Grubu, kendi çalışma sistemini Kadın Meclisi Yönergesi'ne ters düşmemek koşuluyla belirler. Çalışma gruplarında, Belediye ve ilgili birimlerin; üniversite ve ilgili bölümlerin, valilik, resmi/sivil kurum/kuruluşlarla ortaklıklar kurulabilir. Çalışmaların sonunda çalışmaya katılan kişilerin ve kurumların hepsinin adı belirtilir (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.14).

Hazırlanacak aylık ortak etkinlik programında; etkinliklerin amacı, varılmak istenen hedef, katılımcılar, görevliler, sorumlular, günü, başlama ve bitiş saatleri, yapılacak iş birliği ile organizasyona yönelik açıklamalar yer alır ve Kadın Meclisi Yürütme Kuruluna sunulur. Etkinlik bitiminde çalışma grubu tarafından yapılacak değerlendirme bir rapor halinde programa eklenir. Yapılacak değerlendirmede; hedeflenen amaca ne derecede ulaşıldığı, etkinliğe kaç kişinin katıldığı veya yararlandığı, varsa aksaklıklar vb. ile bir sonraki etkinlik için ışık tutacak noktalar belirlenir (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi m.14).

4.2.4 Çocuk meclisi çalışmaları

Kadıköy Belediyesi Çocuk Meclisi; Kadıköy Kent Konseyi ilkeleri doğrultusunda, çocukların kent yönetimine aktif katılımında bulunmaları için çalışmaların gerçekleştirildiği bir platformdur (Çocuk Meclisi Çalışma Yönergesi m.5).

Çocuk Meclisi Çalışma Yönergesi'nin 6. maddesine göre Çocuk Meclisi'nin amaçları aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- *Kadıköylü çocukların, kent yönetimine aktif olarak katılmaları, kendileri ve kentle ilgili sorunlarının çözümünde rol almalarını sağlamak,*
- *Çocukların çevre duyarlılığını artırmak,*
- *Kadıköy çocuklarını, kent düzeyinde, ulusal ve uluslararası düzeyde temsil etmek,*
- *Çocukların kentlilik bilincini geliştirmek,*
- *Çocukların insan hak ve özgürlüklerine saygılı, araştıran, üreten, girişimci bireyler olmalarını sağlamak,*
- *Çocukların ortaklık bilinci içinde, dayanışma ve paylaşma duygularının gelişmesini sağlamak.*

Bununla birlikte Çocuk Meclisi Genel Kurulu 7-15 yaş grubundaki, aşağıda belirtilen çocuklardan oluşur (Çocuk Meclisi Çalışma Yönergesi m.7).

- *Kadıköy'deki ilk ve orta öğretim okullarında öğrenim gören veya ikamet eden çocuklar,*
- *Kadıköy Belediyesi çocuk merkezlerinden birer temsilci,*
- *Çocuklara yönelik faaliyet gösteren vakıf ve derneklerden 1'er temsilci,*
- *İl Sosyal Hizmetlere bağlı kurumlardaki çocuklardan 1'er temsilci,*

Kadıköy Kent Konseyi Çocuk Meclisi'nin organları şunlardır (Çocuk Meclisi Çalışma Yönergesi m.10):

- *Çocuk Meclisi Genel Kurulu,*
- *Çocuk Meclisi Yürütme Kurulu,*
- *Çocuk Meclisi Çalışma Grupları,*
- *Çocuk Meclisi Danışmanlar Kurulu.*

Çocuk Meclisi Genel Kurulu Çocuk Meclisi'nin en yetkili organıdır. Görevi, Yürütme Kurulu tarafından hazırlanan gündemi görüşmek, değerlendirmek ve gerekli kararları almaktır. Gündem genel kurulda, gelecek önerilerle değiştirilebilir. Ayrıca yılda en az 1 kez toplanır. Gerektiğinde olağanüstü toplantı için, Çocuk Meclisi Danışmanlar Kurulu veya Yürütme Kurulu çağrısı ile de toplanır. Çocuk

Meclisi toplantıları, Çocuk Meclisi Başkanı, Başkan Yardımcısı veya Sekreter tarafından yönetilir. Aksi belirtilmedikçe kararlar oy çokluğu ile alınır.

Çocuk Meclisi Yürütme Kurulu ise; Çocuk Meclisi Başkanı, Başkan Yardımcısı, Sekreter ve üyeler olmak üzere 7 kişiden oluşur (Çocuk Meclisi Çalışma Yönergesi m.11).

Yürütme Kurulu'nun görev süresi 1 yıldır. Seçimli genel kurulda en yüksek oyu alan 1 kişi Çocuk Meclisi Yürütme Kurulu Başkanı olur. Çocuk Meclisi Başkanı en fazla 2 yıl üst üste başkan seçilebilir. Yürütme Kurulu, en az 2 haftada bir, Kadıköy Kent Konseyi bürosunda toplantılarını gerçekleştirir. Aldığı kararları toplantı tutanaklarına işler ve üyelere Çocuk Meclisi Sekreteri aracılığıyla duyurur. Çocuk Meclisi Yürütme Kurulu toplantılarına, yazılı mazereti olmaksızın üst üste 3 kez katılmayan Yürütme Kurulu üyesinin üyeliği düşer (Çocuk Meclisi Çalışma Yönergesi m.12).

Yürütme Kurulu Başkanı ise Kadıköy Kent Konseyi Yürütme Kurulu'nun doğal üyesidir. Kadıköy Kent Konseyi Başkanı ve Kadıköy Kent Konseyi Genel Sekreteri ile sürekli iletişim halinde olur, Çocuk Meclisi çalışmaları hakkında bilgi verir. Çocuk Meclisi'ni yerel, ulusal, uluslararası alanlarda ilgili çalışma grubu temsilcileri ile istişare halinde temsil eder. Seçimli genel kurul toplantısı dışındaki Genel Kurul toplantılarını yönetir. Çocuk Meclisi toplantı gündemlerini Yürütme Kurulu ve Kent Konseyi Genel Sekreterliği ile birlikte belirler. Çocuk Meclisi Yürütme Kurulu'nun; Çocuk Meclisi ile temas halinde, ilgili birimler ile iş birliği içinde çalışmasını sağlar (Çocuk Meclisi Çalışma Yönergesi m.13).

Çocuk Meclisi Başkan Yardımcısı çalışma gruplarına kolaylaştırıcı destek sağlar. Çalışma gruplarında temsilci ya da üye olarak görev alabilir. Başkanın olmadığı durumlarda Çocuk Meclisi Başkanı'nın görev ve sorumluluklarını yerine getirir (Çocuk Meclisi Çalışma Yönergesi m.14).

Çocuk Meclisi Sekreteri Çocuk Meclisi ile Kadıköy Kent Konseyi Genel Sekreterliği arasında iletişim ve koordinasyonu sağlar. Çocuk Meclisi Genel Kurulu ve Yürütme Kurulu toplantılarını Başkanla birlikte, Kadıköy Kent Konseyi Genel Sekreterliği'nin desteği ile organize eder. Çocuk Meclisi üyelik bilgilerini, toplantı tutanaklarını, proje çalışmalarını, çalışma grupları üye listelerini tutar ve arşivlenmesini çalışma gruplarının temsilcileriyle birlikte sağlar. Çocuk Meclisi

çalışma gruplarının proje ve çalışmalarına kolaylaştırıcılık yapar. Ulusal alanda gerçekleştirilen, tüm çalışmaları takip ve koordine eder; Çocuk Meclisi'nin ulusal iletişimini, yürütme kurulu üyeleriyle iş birliği içinde sağlar (Çocuk Meclisi Çalışma Yönergesi m.15).

4.2.5 Kıdemli yurttaşlar meclisi çalışmaları

Kıdemli Yurttaşlar Meclisi; Kadıköy Kent Konseyi ilkeleri doğrultusunda, kıdemli yurttaşların kent yönetimine aktif katılımında bulunmaları için çalışmaların gerçekleştirildiği bir platformdur.

Kıdemli yurttaş tanımı, 60 yaş ve üzeri yurttaşları kapsamaktadır. Aktif yaşlanma; *“günlük yaşamda bağımsızlığını koruyarak, iyi sağlık şartları içinde, toplum hayatına katılımı sürdürerek, iş ve uğraşlarından hoşnut şekilde yaşlanmak”* olarak tanımlanmaktadır (Kıdemli Yurttaşlar Meclisi Çalışma Yönergesi m.5).

Yurttaşların aktif yaşlanmaları; kişilerin ileri yaşlarda da, sahip oldukları yaratıcı potansiyelin olabildiğince büyük kısmını kullanabilmelerini yani kişilerin istihdamı, toplum hayatına katılımları ve bağımsız yaşama gücünü koruyabilmelerini hedefler (Kıdemli Yurttaşlar Meclisi Çalışma Yönergesi m.5).

Kıdemli Yurttaşlar Meclisi; kent içinde yaşayan kıdemli yurttaşların din, dil, ırk, kültür, sınıf, eğitim ve düşünce farkı gözetmeksizin temsil edilmesini, özgür ve doğrudan katılımı sağlar (Kıdemli Yurttaşlar Meclisi Çalışma Yönergesi m.5).

Kıdemli Yurttaşlar Meclisi Çalışma Yönergesi'nin 6. maddesine göre bu Meclisin amaçları aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- *Kıdemli yurttaşların bir araya gelerek iletişimde bulunmasını sağlamak ve araştıran, girişimci bireyler olmaları yönünde destelemek ve bireysel inisiyatiflerini geliştirmek,*
- *Kıdemli yurttaşların, bilgi birikimi ve deneyimleri ile, Kadıköy kent yönetimine aktif katılımında bulunmalarını sağlamak,*
- *Kıdemli yurttaşlar ve kıdemli yurttaş hakları konusunda ulusal ve uluslararası gelişmeleri ve yenilikleri izlemek, ülke koşullarını gözeterек görüş ve çözüm ve önerileri üretmek,*

- *Kıdemli Yurttaşlar Meclisini, kentsel, ulusal ve uluslararası düzeyde temsil etmek ve bu amaca uygun etkinlikler düzenlemek,*
- *Yurt içi ve yurt dışında aynı amaçla kurulmuş dernek, vakıf, kültür-sanat kurumları, eğitim, sağlık kuruluşları ve kent konseyleri kıdemli yurttaşlar meclisleri ile ortak çalışmalar yapmaktır.*

Kıdemli Yurttaşlar Meclisi, katılımcı üyeler ve aktif üyelerden oluşur. Katılımcı üyeler; Kadıköy’de ikamet eden ya da çalışan, kıdemli ve/ya kıdemli yurttaşlar için çalışmalar yapmak isteyen bireysel katılımcılar ve sivil toplum temsilcileridir. Katılımcı üyeler, aşağıda belirtilen yurttaşlardan oluşur (Kıdemli Yurttaşlar Meclisi Çalışma Yönergesi m.7).

- *Kadıköy’de bulunan 60 yaş üstü yaş gruplarına hizmet veren merkezlerin temsilcileri,*
- *Kadıköy Belediyesi 60 yaş üstü yaş gruplarına hizmet veren merkezlerinden birer temsilci,*
- *Kıdemli yurttaşlara yönelik faaliyet gösteren vakıf ve derneklerden 1’er temsilci.*

Kadıköy’de ikamet eden veya çalışan kıdemli ve/ya kıdemli yurttaşlar için çalışmalar yapmak isteyen bireysel katılımcılar. Henüz kıdemli yaş grubuna dahil olmamış katılımcı üyelerin sayısı, tüm katılımcı üye sayısının en fazla 1/3’ü oranında olabilir yoktur (Kıdemli Yurttaşlar Meclisi Çalışma Yönergesi m.8).

Aktif üyeler; genel kurulun yapılacağı dönemdeki meclis toplantılarının en az yarısına katılmış olan üyelerdir ve genel kurulda oy kullanma hakları vardır. Aktif üyeler, genel kuruldan 15 gün önce belirlenir yoktur (Kıdemli Yurttaşlar Meclisi Çalışma Yönergesi m.8).

Toplantıların en az yarısına katılmayan üyelerin; Meclis toplantılarında söz hakları vardır, çalışma gruplarında çalışabilir, proje ve etkinliklere katılabilir, ancak oy kullanma ve seçilme hakları yoktur (Kıdemli Yurttaşlar Meclisi Çalışma Yönergesi m.8).

4.2.6 Engelliler meclisi çalışmaları

Kadıköy Belediyesi Engelliler Meclisi'nin, engellilerinin insan hak ve özgürlüklerinden, tam ve eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak, engellileri ve engelliliği hedef alan, ayrımcı kural, uygulama, davranış, alışkanlık ve önyargılarının ortadan kaldırılmasına çalışmak, hak ve imkanlar ile, arzu edilen hedefe erişmenin önünde engel oluşturan, düzenlemelerin, engelliler bakımından ihtiyaca cevap verecek hale getirilmesi ile, fırsat eşitliğini oluşturmak, uygulama ve düzenlemeler bakımından, engelli bireylerin onurunun kırılmasına ve engelliliğin çıkar temininin bir aracı haline getirilmesine yönelik istismarcı anlayışlarla mücadele etmek, engelliliğe neden olan faktörlerin ortadan kaldırılmasına çalışmak, toplumsal yaşama etkin katılımlarını sağlamak, engellilerin, kendileri ile ilgili yapılacak düzenleme ve uygulamalarda, doğrudan, kanuni temsilcileri ve/veya örgütleri kanalıyla söz ve karar sahibi olmalarını sağlamak, demokratik anlayışın, engelliler arasında yaygınlaşmasını ve özümsemesini sağlamak, Kadıköy'ün erişilebilirlik düzeyini arttırmak, kamu kurum ve kuruluşlarını, ideal hukuk, milletler arası sakat hakları sözleşmesi ve 5378 sayılı özürülüler ve bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması hakkındaki kanunun amaçlarına uygun faaliyet göstermeleri hususunda cesaretlendirmek, teşvik etmek ve denetlemek, sorunları tespit etmek, çözümü konusunda politikalar geliştirmek, uygulamacılarını buna uygun davranmaları konusunda ikna etmek, maliyeti ve niteliği bakımından, bireysel çabalarla erişilemeyecek teknoloji ve hizmetlerin gereği planlama ve sunumun yapılmasına, bu bağlamda ihtiyaç duyulacak olan merkez ve tesislerin açılmasına çalışmak, kurumsal nitelikte faaliyetlerini sürdüren özel ve kamu kuruluşlarının çalışanlarını, engellilik konusunda bilinçlendirmek, katılımcı ve demokratik bir temsil ve karar mekanizması olarak, Kadıköy'ün yerel karar uygulamacılarına, alana ilişkin danışmanlık yapmak, Kadıköy'deki engellilerle ilgili çalışma engellilerinin insan hak ve özgürlüklerinden, tam ve eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak, engellileri ve engelliliği hedef alan, ayrımcı kural, uygulama, davranış, alışkanlık ve önyargılarının ortadan kaldırılmasına çalışmak, hak ve imkanlar ile, arzu edilen hedefe erişmenin önünde engel oluşturan, düzenlemelerin, engelliler bakımından ihtiyaca cevap verecek hale getirilmesi ile, fırsat eşitliğini oluşturmak, uygulama ve düzenlemeler bakımından, engelli bireylerin onurunun kırılmasına ve engelliliğin çıkar temininin bir aracı haline getirilmesine

yönelik istismarcı anlayışlarla mücadele etmek, engelliliğe neden olan faktörlerin ortadan kaldırılmasına çalışmak, toplumsal yaşama etkin katılımlarını sağlamak, engellilerin, kendileri ile ilgili yapılacak düzenleme ve uygulamalarda, doğrudan, kanuni temsilcileri ve/veya örgütleri kanalıyla söz ve karar sahibi olmalarını sağlamak, demokratik anlayışın, engelliler arasında yaygınlaşmasını ve özümsemesini sağlamak, Kadıköy'ün erişilebilirlik düzeyini arttırmak, kamu kurum ve kuruluşlarını, ideal hukuk, milletler arası sakat hakları sözleşmesi ve 5378 sayılı özürlüler ve bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması hakkındaki kanunun amaçlarına uygun faaliyet göstermeleri hususunda cesaretlendirmek, teşvik etmek ve denetlemek, sorunları tespit etmek, çözümü konusunda politikalar geliştirmek, uygulamacılarını buna uygun davranmaları konusunda ikna etmek, maliyeti ve niteliği bakımından, bireysel çabalarla erişilemeyecek teknoloji ve hizmetlerin gereği planlama ve sunumun yapılmasına, bu bağlamda ihtiyaç duyulacak olan merkez ve tesislerin açılmasına çalışmak, kurumsal nitelikte faaliyetlerini sürdüren özel ve kamu kuruluşlarının çalışanlarını, engellilik konusunda bilinçlendirmek, katılımcı ve demokratik bir temsil ve karar mekanizması olarak, Kadıköy'ün yerel karar uygulamacılarına, alana ilişkin danışmanlık yapmak, Kadıköy'deki engellilerle ilgili çalışma yapan taraflar arasında eşgüdümü sağlamak gibi amaçları vardır (Engelliler Meclisi Çalışma Yönergesi m.5).

Engelliler Meclisi, çalışmalarında sadece durum tespiti yaparak önerilerde bulunmaz, aynı zamanda bizzat kendileri önerilerin hayata geçirilmesi için çalışır. Bir çıkar grubunun veya siyasi oluşumun alt organı gibi çalışamaz ve organik ilişki barındıramaz. Engelliler Meclisinin çalışma yöntemleri ve esasları Kent Konseyi'nin yönetmelik ve yönergelerine aykırı olamaz. Ayrıca Engelliler Meclisi, projelerini ve çalışma programlarını Kent Konseyi Yürütme Kurulu'nu bilgilendirerek ve onay alarak yürütürler (Engelliler Meclisi Çalışma Yönergesi m.6).

Engelli meclisi seçimli olağan genel kurulu toplantısı yılda bir kez Kasım ayında, yürütme kurulunun gerekli gördüğü hallerde veya son genel kurula katılan üyelerin 1/5'inin yazılı isteği üzerine, her zaman olağanüstü toplanır (Engelliler Meclisi Çalışma Yönergesi m.12).

Engelliler Meclisi çalışma grupları, belirlenen öncelikli konularda çalışma yapabilecek gönüllülerin katılımıyla oluşturulur. Kentteki engellilerin talepleri doğrultusunda Yürütme Kurulu kararıyla kısa veya uzun süreli çalışma grupları

belirlenebilir. Ayrıca her çalışma grubu, kendi içinde bir koordinatör belirler. Çalışma grubu koordinatörü kendi çalışma grubunun faaliyetlerini Yürütme Kurulu ve Genel Kurul ile paylaşır (Engelliler Meclisi Çalışma Yönergesi m.25).

4.2.6.1 LGBTİ meclisi çalışmaları

Kadıköy Belediyesi LGBTİ Meclisinin amacı Kadıköy'de yaşayan LGBTİ topluluğun sorunlarını gündeme getirmek ve çözüm aramaktır (LGBTİ Meclisi Çalışma Yönergesi m.5). Ayrıca meclis, Kadıköy'de yaşayan LGBTİ topluluğunun kentsel yaşamın her alanına etkin olarak katılımını sağlarken, onların sorunlarından ve gereksinmelerinden yola çıkılarak çözüm önerileri ve projeler üretir. Bu öneri ve projelerin gerçekleşmesine katkıda bulunmayı ve katılmayı amaçlar. Yerel hizmetlerin yürütülmesinde daha çok sorumluluk üstlenmeyi hedefler ve bunların gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yapar (LGBTİ Meclisi Çalışma Yönergesi m.7).

LGBTİ Meclisi, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet, din, dil, etnik köken, mezhep, sınıf, engellilik, yaş, vatandaşlık, ırk, kültür, sınıf, eğitim, düşünce, vb. temelli tüm ayrımcılık biçimlerine karşıdır. Ayrıca İnsan merkezliliği reddederek tüm canlıların yaşam haklarının korunması gerektiğini kabul eder. Toplumsal farklılıkların barış içinde, hak eşitliği temelinde bir arada yaşaması yönünde bir bakış açısını benimser (LGBTİ Meclisi Çalışma Yönergesi m.8).

LGBTİ Meclisi, tüm üyelerinin dâhil olduğu bir genel kurul, genel kurulun seçimle oluşturacağı bir yürütme kurulu ve ihtiyaçlara göre oluşturulacak çalışma gruplarından oluşur. Kent konseyi tarafından belirlenen şartları sağlayan herkes LGBTİ Meclis üyesi olabilir. Yazılı olarak yapılacak üyelik başvurusu, yürütme kurulunca on beş gün içinde karara bağlanır ve başvuru sahibine sözlü olarak bildirilir. Başvurusu kabul edilen üye bu amaçla tutulan deftere kaydedilir. bu çerçevede, Kadıköy'de bulunan LGBTİ sivil toplum kuruluşları, ve Kadıköy'de yaşayan ve çalışan LGBTİ aktivistleri meclisin doğal üyesidir (LGBTİ Meclisi Çalışma Yönergesi m.10).

5. SONUÇ

Geleneksel kamu yönetimi anlayışında yoğun olarak temsili demokrasinin uygulandığını söylemek mümkündür. Temsili demokraside de halkın pasif konumda olması ideal demokrasi noktasında bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Temsili demokrasinin bu yönü halkın yönetime katılmasını zorlaştırıcı bir etken olmasının yanında vatandaşı yönetime yabancılaştıran bir süreci doğurmuştur. Oysa katılımın gerçekleşmesi ile toplumsal hedefler; vatandaş ve yöneticinin bir arada karar alması ile belirlenmektedir. Bir başka anlatımla yönetilen bireylerin yöneticiler üzerinde daha aktif bir etkiye sahip olması yolu ile demokrasinin işlevselliğinin artırılması katılımın geliştirilmesiyle mümkün hale gelmektedir. Bu nedenle demokratik katılımın gerçekleştirilmesi için geçmişten günümüze farklı yöntemlere başvurulmuş, geleneksel katılım yöntemlerinin yanı sıra gelişen dünyanın getirileri olarak ortaya yeni kurumlar ortaya çıkarılmıştır. Geleneksel anlayıştan yeni kamu yönetimi anlayışına geçişin bir sonucu olarak görülebilecek katılımcı demokrasi uygulamaları bunlardan bazılarıdır. Özellikle yerel yönetimler düzeyinde sıklıkla görülen halk meclisleri, yurttaş kurulları, kent konseyleri, ihtisas komisyonları ve meclis toplantıları gibi uygulamalar, kamu hizmetlerinden yararlanan halkı yönetimin ve yerel hizmetin merkezine çekmesi nedeniyle ideal demokrasi anlayışına yaklaşma yönünde olumlu bir gelişmelerdir. Zira özellikle yerel yönetimler halkın siyasal katılımının sağlanması için çok çeşitli kanallar barındırmakta olup bireylerin siyasi katılım gösterebilmesi için en uygun ortam olarak görülmektedir. Bu kanallar yerelden merkeze doğru bir sıra ile ilerlemektedir. Dolayısıyla yerel yönetimler, katılımın üst düzeye çıkarılması için ilk basamak olup halkın en rahat ulaşabildiği siyasi ve idari birimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu olumlu yönüyle katılımcı demokrasi uygulamaları her geçen gün dünyada ve ülkemizde etkisini arttırarak devam ettirmektedir.

Türkiye’de de yerel yönetimler bünyesinde faaliyet gösteren kent konseyleri ve meclisleri ara kurum olarak kendini göstermiş ve bu yönde bir işlev yüklenmiştir. Katılımcı demokrasi anlayışının tabana yayılmasını sağlamak amacıyla son derece önemli bir görev üstlenen bu meclisler, halkı yönetimin ve yerel hizmetin merkezine çekmektedir.

Açıklanan nedenlerle bu çalışmada kuşkusuz en önemli yerel yönetim biçimi olan belediyelerde kamu hizmeti açısından katılımcı demokrasi uygulama biçimleri değerlendirilmiştir. Zira halkın bilgi sahibi olması ve kendilerini ilgilendiren konularda görüş, eleştiri ve projelerini yöneticilere iletebilmesi açısından önem taşıyan belediyelerde, *kent konseyi, gençlik, kadın, çocuk, kıdemli yurttaş, engelli meclisleri* gibi kurumlar aracılığıyla yönetime dâhil olması günümüzde katılımcı demokrasi uygulamalarının etkili olarak kullanıldığını göstermektedir.

Öyle ki, örnek inceleme konusu olarak seçilen Kadıköy Belediyesi'nde, İlçe'nin sorunlarının tespiti ve çözümünde kent ortaklarıyla birlikte hareket edebilmek anlayışı ile Kadıköy Kent Konseyi; gençlerin meclis çatısı altında yaratılan uzlaşma ortamı içerisinde, dil, din, ırk, kültür, sınıf, eğitim ve cinsiyet farkı gözetmeksizin kentin sürdürülebilir gelişmesinin temelini oluşturacak politikaların yaratılmasına katkıda bulunmaları için Kadıköy Gençlik Meclisi; kent içinde yaşayan kadınların, ayırım gözetilmeksizin temsil edilmesini, özgür ve doğrudan katılımını sağlamak amacıyla Kadıköy Kadın Meclisi; çocukların kent yönetimine aktif katılımında bulunmaları için çalışmaların gerçekleştirildiği bir platform olan Kadıköy Çocuk Meclisi; Kent Konseyi ilkeleri doğrultusunda, kıdemli yurttaşların kent yönetimine aktif katılımında bulunmalarını sağlamak için Kıdemli Yurttaşlar Meclisi; engellilerinin insan hak ve özgürlüklerinden, tam ve eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak amacıyla Kadıköy Engelli Meclisi, İlçe'de yaşayan LGBTİ topluluğun sorunlarını gündeme getirmek ve çözüm aramak amacıyla LGBTİ Meclisi kurulmuş ve faaliyetlerine devam etmektedir.

Sonuç olarak bireyin mahallede beraber yaşaması sonucu oluşan gereksinimlerin karşılanabilmesi için oluşturulan ve yerel demokrasinin en iyi işlediği yerler olan belediyelerin, tarihsel süreçle birlikte değişen işlevleri, halkın siyasi, idari, politik, teknolojik, sosyo-kültürel, ekonomik değişimlerine bağlı olarak sürekli değişime uğradığı, Kadıköy Belediyesi özelinde de açıkça görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Acartürk, E.** (2001). Yerel yönetimlerin hizmet sunumunda alternatif yöntemler. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 46-60.
- Akdoğan, Y.** (2008). Yerel Siyaset-Kavramlar. Yerel demokrasi ve yerel siyaset. Ed. Şentük, Hulusi. *Yerel Siyaset*. Okutan Yayınları, İstanbul, 9-15.
- Akkoyunlu, P.** (2001). *Kamu Malı ve Hizmeti Tanımı*, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 40. Seri, 1-8.
- Altın, A.** (2013). Kamu hizmeti anlayışında değişim. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 101-118.
- Altın, Ö. & Şahin, A.** (2019). Yerel yönetimlerde alternatif hizmet sunma yöntemi olarak yerel hizmetlere gönüllü katılımı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 89-114.
- Bayrakçı, E.** (2002). Demokratik yerel yönetimin temel ilkeleri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 89-110.
- Bayrakçı, E., & Kahraman, S.** (2017). Yeni kamu hizmeti anlayışı ve belediyelerde özelleştirme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (37), 299-315.
- Bilgen, P.** (1980). Kamu hizmeti hakkında. *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, 1(1), 113-116.
- Bozlağan, R.** (2002). *Yerel Yönetimlerde Özelleştirme Yöntemleri. Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler*, (Ed. Bekir Parlak ve Hüseyin Özgür), Alfa, İstanbul.
- Çal, S.** (2007). Kamu Hizmeti: Bir Tanım Denemesi. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1-2), 599-655.
- Çal, S.** (2009). Kamu hizmeti kavramı üzerine kimi düşünceler. *Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan*, İstanbul, Vedat Yayıncılık, 1829-1906.
- Çetinkaya, Ö., & Korlu, R. K.** (2012). Yerel demokrasinin sağlanmasında katılımcılık süreci ve kent konseylerinin rolü. *Maliye Dergisi*, 163, 95-117.
- Çitçi, O.** (1996). Temsil, katılma ve yerel demokrasi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 6(5).
- Çobanoğulları, G., & Yereli, A. B.** (2017). Katılımcı Demokrasi ve Bütçeleme. *Sosyoekonomi*, 25(31), 109-126.
- Çukurçayır, M. A.** (2008). Yerel demokrasi ve yerel siyaset. Ed. Şentük, Hulusi. *Yerel Siyaset*. Okutan Yayınları, İstanbul.
- Demir, N.** (2010). Demokrasinin temel ilkeleri ve modern demokrasi kuramları. *Ege Academic Review*, 10(2), 597-611.
- Derbil, S.** (1950). Kamu Hizmeti Nedir. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(3).
- Dursun, D.** (2008). Demokratik Siyasal Kültürün Gelişmesinde Yerel Yönetimler. Yerel demokrasi ve yerel siyaset. Ed. Şentük, H. *Yerel Siyaset*. Okutan Yayınları, İstanbul. 77-86.
- Duverger, M.** (1986). *Siyasal Rejimler*, Çev: Teoman Tunçdoğan, Soysal Yayınları; Ankara.

- Ejder, Y.** (1996). *Hukuk Sözlüğü*, Genişletilmiş 5. Baskı, Yetkin Yayınları, , Ankara.
- Ener, M. ve Demircan, E.** (2008). Küreselleşme sürecinde değişen devlet anlayışından kamu hizmetlerinin dönüşümüne: sağlık hizmetlerinde piyasa mekanizmaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(1). 57-82.
- Ergenç, Ö.** (1981). Osmanlı şehirlerindeki yönetim kurumlarının niteliği üzerinde bazı düşünceler. *VIII. Türk Tarih Kongresi*, II. Cilt'den ayrışım, 1265-1274.
- Eryılmaz, B.** (2009). *Kamu Yönetimi* (2.Baskı), Okutman Yayıncılık, Ankara.
- Genç, F. N.** (2010). Yeni kamu hizmeti yaklaşımı. *Türk İdare Dergisi*, 466, 145-159.
- Giritli, İ.,&Akgüner, T.** (1987). *İdare hukuku dersleri: İdare'nin malvarlığı ve kazanılması yöntemleri (Kamu Emlaki, Özel Emlak, Kamulaştırma, İstimval), İdare'nin alacak ve Borçları, tahsil ve ödeme usulleri, İdare'nin faaliyetleri (Kolluk, Kamu Hizmeti), İdare'nin işlemleri (İdari Karar, İdari Sözleşmeler)*. Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Giritli, İ., Sarmaşık, J.** (2001). *Anayasa Hukuku: Genel Esaslar-Türk Anayasa Hukuku*. Beta Yayınları, İstanbul.
- Görün, M.** (2006). Yerel Demokrasi ve Katılım: İzmir, Konya ve Ağrı İl Genel Meclis Üyeleri Üzerinde Bir Araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi* 4(2), 159-183.
- Göymen, K.** (1999). Türk yerel yönetiminde katılımcılığın evrimi: merkezîyetçi bir devlette yönetim dinamikleri, *AİD*, 32(4), 67-83.
- Gözübüyük, A. Ş.** (2006). *Anayasa Hukuku*. Turhan kitabevi, Ankara.
- Gözübüyük, Ş.** (2003). *Yönetim Hukuku*. Turhan Kitabevi, Ankara.
- Gözler, K.** (2008). *İdare Hukukuna Giriş*. Ekin Yayınevi, Bursa.
- Gülan, A.** (1998). Türkiye'de Kamu Hizmetlerinin Gelişimi. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 56(1-4), 97-107.
- Günday, M.** (2004). *İdare Hukuku*. İmaj Yayınevi, Ankara.
- Kalabalık, H.** (2004). *İdare Hukuku Dersleri*. Değişim Yayınları, İstanbul.
- Kamensky, J. M.** (1996). The role of thereinventinggovernmentmovement in federal management reform, *Public Administration Review*, (56)3, 247-255.
- Kapani, M.** (2004). *Politika Bilimine Giriş*. 16. Baskı. Bilgi Yayınları, Ankara.
- Karahanogulları, O.** (2015). *Kamu Hizmeti: Kavramsal ve Hukuksal Rejim*, (3. Basım). Turhan Kitabevi, Ankara.
- Kaya, K.** (2007). Tanzimat'tan önce belediye hizmetleri ve voyvodalar. MunicipalityworksbeforetheOttomantanzimat/reformationperiodandtheV aivodes]. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, 26, 101-112.
- Kaypak, Ş.** (2012). Yerel yönetimlerde katılımcı/müzakereci demokrasi sürecinde sivil toplum kuruluşlarının önemi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 8(17), 171-196.
- Kent Şurası.** (2009). Kent, Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politikalar. T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Ankara.
- Kuçuradi, İ.** (1998). Yirmibirinci yüzyılın eşiğinde demokrasi kavramı ve sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 15, 21-27.
- Kurun, İ.** (2017). Yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının kamu hizmetlerinin sunulmasına etkisi: belediyeler örneği. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(16), 85-106.

- Kutlu, Ö.,& Göksel, Z. S.** (2014). Kent kültürü oluşturma aracı olarak kültürel belediyecilik: selçuklu örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 75-91.
- Onar, S. S.** (1966). *İdare Hukukunun Umumi Esasları: Cilt 1*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul.
- Oruç, T.,& Bayrakçı, E.** (2013). Yerel siyasette temsil ve katılım: Kadın aktörler. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 463-480.
- Ökmen, M.,& Demir, F.** (2010). Kamu hizmetinin felsefi temelleri ve yeni kamu yönetiminde geçirdiği dönüşüm. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(3), 19-42.
- Örücü, E.** (1970). Sosyal kamu hizmeti. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 36(1-4), 212-232.
- Özay, İ.** (1998). Türkiye'deki klasik kamu hizmeti anlayışı: "çok yaşa" ya da "a tes amour". *İÜHFİM*, 56(1-4).
- Pektaş, E. K.,& Akın, F.** (2010). Avrupa kentsel şartları perspektifinde bir kentli hakkı olarak "katılım hakkı" ve türkiye. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 23-49.
- Pustu, Y.** (2005). Yerel yönetimler ve demokrasi. *Sayıştay Dergisi*, 57, 121-134.
- Sakıncı, S.,Bursaloğlu, S.,** (2014). Bütçelemeye demokratik bir değişim: katılımcı bütçeleme. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, http://www.ejovoc.org/makaleler/may_2014/pdf/01.pdf. Erişim Tarihi: 20.05.2019.
- Sarıbay, A. Y.** (2014). *Global Bir Bakışla Politik Sosyoloji*. Sentez Yayıncılık, Bursa.
- Sarıbay, Y.** (1992). *Siyasal Sosyoloji*, Gündoğan, Ankara.
- Schmidt, M.C.** (2002), *Demokrasi Kuramlarına Giriş*, Çev. M. Emin Köktaş, Vadi Yayınları, Ankara.
- Sezer, Ö.** (2012). Kamu hizmetlerinde müşteri (vatandaş) odaklılık: Türkiye'de kamu hizmeti anlayışı açısından bir değerlendirme. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 4(8), 147-172.
- Subay, Ö.** (2019). Katılımcı demokrasinin gelişiminde e-demokrasi uygulamaları. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (34), 219-241.
- Tekeli, İ** (1982). Türkiye'de Kentleşme Yazıları, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Tekeli, İ.** (2004). Katılımcı demokrasi, sivil ağlar ve sivil toplum kuruluşları, 15. *STK Sempozyumu*, 18-19 Haziran 2004, İstanbul.
- Torlak, Ömer.** (1999), *Belediyelerde Hizmet Yönetimi ve Pazarlama*, Seçkin Kitabevi, Ankara.
- Tunç, H.** (2008). Demokrasi türleri ve müzakereci demokrasi kavramı. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1-2), 1113-1132.
- Ulusoy, A.** (1998). Kamu hizmeti anlayışında yeni yönelimler: avrupa yapılanmasının kamu hizmeti teorisine etkileri. *Amme İdaresi Dergisi*, 31(2), 21- 40.
- Usta, S.,& Bilgiç, E.** (2016). Yerel yönetimlerde hizmet sunumu: kamu özel ortaklığı modeli. *Journal Of Suleyman Demirel University Institute Of Social Sciences*, 23(1), 249-267.
- Varlık, Ü., Ören, B.** (2003).Demokrasi ve temsil. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 173-185.
- Yaman, F.** (2018). Katılımcı Demokrasi: Kapsam ve Unsurlar. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 136-160.

- Yaman, M.,&Küçükşen, M.** (2018). Yerel yönetimlerin demokratikleşmesi açısından yerel katılımın incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (55), 247-259.
- Yayla, Y.** (1990). *İdare Hukuku*. Filiz Kitabevi, İstanbul

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel bilgiler

Adı Soyadı : Tekin İŞLEK
Doğum Yeri ve Tarihi : Bingöl, 10.10.1982

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen-Edebiyat
Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : 2007 İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire
Başkanlığı

İletişim

E-Posta Adresi : tekin.islek@hotmail.com

Tarih : Temmuz 2019